20 СЕН 1982
ОПИСАН

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҳақиқати

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг газетаси

ГАЗЕТА 1974 ЙИЛ 1 ЯНВАРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

18 СЕНТЯБРЬ, 1982 ЙИЛ. ШАНБА № 213 (2.619). Баҳоси 3 тийин.

Кеча Тошкентда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг навбатдаги VII пленуми бўлиб ўтди. Пленумда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Ш. Р. Рашидов «Илмий тадқиқотларнинг самарадорлигини ошириш ва фан билан ишлаб чиқаришнинг алоқасини мустаҳкамлаш юзасидан партия XXVI съезди, КПСС Марказий Комитети кейинги Пленумлари қарорларини, ўртоқ Л. И. Брежнев кўрсатмаларини бажариш соҳасида республика партия ташкилотининг вазифалари тўғрисида» доклад қилди.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг пленуми тўғрисида ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

1982 йил 17 сентябрь куни Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг VII пленуми бўлиб ўтди. «Илмий тадқиқотларнинг самарадорлигини ошириш ва фан билан ишлаб чиқаришнинг алоқасини мустаҳкамлаш юзасидан партия XXVI съезди. КПСС Марказий Комитети кейинги Пленумлари қарорларини, ўрток Л. И. Брежнев кўрсатмаларини бажариш соҳасида республика партия ташкилотининг вазифалари тўғрисида» КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Ш. Р. Рашидов доклад қилди.

Докладни муҳокама қилишда Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. М. Мусахонов, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти О. Содиқов, Самарқанд область партия комитетининг биринчи секретари Р. Ашуралиев, Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари У. Умаров, Навоий кон-металлургия комбинатининг директори А. А. Петров, Ўзбекистон ССР олий ва ўрта махсус таълим министри С. Пўлатов. ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлимининг раиси С. Йўлдошев, Тошкент давлат университетининг ректори Т. А. Саримсоқов. Ўзбекистон ССР Фанлар академияси республика ишлаб чиқарувчи кучларини ўрганиш кенгашининг раиси С. К. Зиёдуллаев. Нукус давлат университетининг ректори Ч. Абдиров, «Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмаси роботлар созловчиси А. Н. Карташев, Тошкент электрон-техника заводининг бош директори В. Г. Мушкарев, Самарқанд давлат университетининг ректори А. Қ. Отахўжаев, Тошкент политехника институтининг ректори Қ. С. Аҳмедов, Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институтининг ректори С. Искандаров ўртоқлар қатнашдилар.

Пленумда СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Фан ва техника давлат комитетининг раиси ўртоқ Г. И. Марчук нутқ сўзлади.

Ўрток Ш. Р. Рашидов якунловчи нутқ сўзлади.

Пленум муҳокама этилган масала юзасидан тегишли қарор қабул қилди.

Ўрток С. А. Нишонов Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети фан ва ўқув юртлари бўлимининг мудири қилиб тасдиқланди.

Пленум ишида КПСС Марказий Комитети фан ва ўқув юртлари бўлими мудирининг ўринбосари ўрток Р. Г. Яновский, КПСС Марказий Комитети ташкилий-партиявий ишлар бўлимининг сектор мудири ўртоқ В. И. Смирнов, СССР Гидрометеорология ва табиий муҳитни контроль қилиш давлат комитетининг раиси ўрток Ю. А. Израэль, СССР Министрлар Совети ҳузуридаги олий аттестация комиссиясининг раиси ўртоқ В. Г. Кириллов-Угрюмов, СССР олий ва ўрта махсус таълим министрининг ўринбосари ўрток И. М. Макаров, СССР қишлоқ хўжалиги министрининг ўринбосари В. С. Шевелуха иштирок этдилар.

Шу билан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленуми ўз ишини тамомлади.

ИЛМИЙ ТАДҚИҚОТЛАРНИНГ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ ВА ФАН БИЛАН ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИНГ АЛОҚАСИНИ МУСТАҲКАМЛАШ ЮЗАСИДАН ПАРТИЯ XXVI СЪЕЗДИ, КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ КЕЙИНГИ ПЛЕНУМЛАРИ ҚАРОРЛАРИНИ, ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВ КЎРСАТМАЛАРИНИ БАЖАРИШ СОҲАСИДА РЕСПУБЛИКА ПАРТИЯ ТАШКИЛОТИНИНГ ВАЗИФАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ VII ПЛЕНУМИНИНГ ҚАРОРИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленуми КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўрток Ш. Р. Рашидовнинг «Илмий тадқиқотларнинг самарадорлигини ошириш ва фан билан ишлаб чиқаришнинг алоқасини мустаҳкамлаш юзасидан партия XXVI съезди, КПСС Марказий Комитети кейинги Пленумлари қарорларини, ўртоқ Л. И. Брежнев кўрсатмаларини бажариш соҳасида республика партия ташкилотининг вазифалари тўғрисида»ги докладини тинглаб ва муҳокама қилиб, шуни қайд этадики, Ўзбекистон ССР партия, совет ва хўжалик ташкилотлари, министрликлари ва идоралари, Фанлар академияси, ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлими ва республиканинг бошқа илмий муассасалари, ишлаб чиқариш коллективлари партия XXVI съездининг, КПСС Марказий Комитети кейинги Пленумларининг тарихий қарорларига ва ўртоқ Л. И. Брежневнинг кўрсатмаларига амал қилиб, фан ва техникани ривожлантириш ҳамда уларнинг ютуқларини халқ хўжалигига жорий этиш юзасидан муайян ишларни амалга оширмоқдалар.

Республикада йирик илмий-техникавий потенциал вужудга келтирилган. Ҳозирги вақтда салкам 200 та илмий-тадқиқот муассасаси ва олий ўқув юртлари бўлиб, уларда 36 мингдан кўпроқ илмий ходим, шу жумладан салкам 1000 нафар фан доктори ва 13 мингдан кўпроқ фан кандидати меҳнат қилмоқда.

Олимлар саноат ва қишлоқ хўжалиги ходимлари билан қалин ҳамкорликда катта назарий ва амалий аҳамиятга эга бўлган бир қанча ишларни бажардилар. Юксак унумли техника намуналари яратилган, илғор технология жараёнлари ва агротехника усуллари ишлаб чиқилган, бир қанча ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштиришга доир янги ечимлар топилган. Янги ғўза навлари етиштирилган, суғориш, ўсимликларни ҳимоя қилишнинг самарали методлари ишлаб чиқилган, экономикани интенсив ривожлантириш эҳтиёжларидан келиб чиқадиган кўпгина бошқа вазифаларни ҳал этишда муайян муваффақиятларга эришилган.

Ҳар йили илмий ташкилотлар иқтисодий самараси 600 миллион сўмликдан ошадиган 400 дан кўпроқ илмий техникавий лойиҳаларни ишлаб чиқаришга тақдим этмоқдалар.

Ўзбекистонда фан ва техника ютуқларини халқ хўжалигига кенг жорий этиш негизида саноат, қурилиш, транспорт, алоқа, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг барча тармоқлари зўр суръатлар билан ривожланмоқда.

Республикада илмий муассасаларнинг корхоналар ва хўжаликлар билан алоқалари тобора кенг кўламда мустаҳкамланмоқда, фан билан ишлаб чиқаришнинг интеграцияси ривожланмоқда, бу эса меҳнат коллективларининг юксак социал-иқтисодий кўрсаткичларга эришувларига ёрдам бермоқда.

В. П. Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси, В. И. Ленин номидаги Бекобод металлургия комбинати, Ўзбекистон ССР 50 йиллиги номидаги Наманган шойи газламалар комбинати, академик Р. Р. Шредер номидаги боғдорчилик, узумчилик ва виночилик илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси ҳамда бошқа кўпгина корхона ва бирлашмалар бунга мисол бўла олади.

Шу билан бирга Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети пленуми актуал халқ хўжалик вазифаларини ҳал этишда республиканинг илмий-техникавий потенциали имкониятларидан ҳали тўлиқ даражада фойдаланилмаяпти, деб ҳисоблайди. Илмий тадқиқотларни ташкил этишда, фан ва техника ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этиш, шунингдек илмий кадрлар тайёрлаш ишида ҳамон камчиликлар мавжуд. Ўзбекистон ССР Госплани, Фанлар академияси, ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлими, министрликлар ва идоралар, партия ташкилотлари, илмий муассасаларнинг, олий ўқув юртларининг раҳбарлари илмий кучлар, моддий ва молиявий ресурслар илм-фаннинг етакчи йўналишларига ва энг муҳим илмий-техникавий проблемаларни ҳал этишга марказлаштирилишини ҳали тўла даражада таъминламаяптилар.

Фан ва техникани ривожлантиришни планлаштиришда жиддий нуқсонлар мавжуд. Баъзида илмий тадқиқотларнинг планларига истиқболсиз, аҳамияти кам бўлган темалар киритилмоқда. Кўпгина муҳим проблемалар юзасидан тадқиқотларни ўтказиш муддатлари йўл қўйиб бўлмайдиган даражада чўзиб юборилмоқда. Тармоқ комплекс программаларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш масалалари суст ҳал этилмоқда.

Ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштириш, янги техника, илғор технология, материалларнинг янги турларини яратиш, саноатда, қишлоқ хўжалигида, қурилишда маҳаллий ва иккиламчи ресурслардан фойдаланиш, қуёш энергиясидан ва бошқа энергия ресурсларидан фойдаланиш соҳасидаги илмий тадқиқотлар етарлича ривожлантирилмаган.

Ғўза ирсий инженерияси ва молекуляр генетикасига, суғоришда ишлатиладиган сувни мумкин қадар тежашнинг янги самарали усулларини қидириб топиш ва жорий этишга, қишлоқ хўжалик экинлари касалликлари ва зараркунандаларига қарши курашнинг биологик ва мураккаб методларини ишлаб чиқишга, дон экинлари, мева ва сабзавотнинг тезпишар ҳамда серҳосил навларини, чорва молларнинг янги зотларини етиштиришга доир тадқиқотлар суст авж олдирилган.

Тадқиқотларнинг натижаларини тезроқ амалда рўёбга чиқариш ишида илмий муассасалар, олий ўқув юртлари, республиканинг тармоқ-илмий-тадқиқот ва лойиҳа-технология ташкилотлари ишлаб чиқариш коллективлари билан тўла даражада баҳамжиҳат ҳаракат қилмаяптилар.

Баъзи министрликлар, идоралар, бирлашмалар ва корхоналар илм-фаннинг таклифлари ҳамда тавсияларини жорий этишни жадаллаштиришда етарлича сабот-матонат кўрсатмаяптилар. ишлаб чиқаришнинг ўзида тадқиқотлар ва илмий ишларни кенгайтириш, корхоналарда конструкторлик бюролари, экспериментал база, тармоқ илмий-тадқиқот лабораториялари ташкил этиш, саноатга илмий кадрларнинг келиши аҳамиятига етарли баҳо бермаяптилар.

Хусусан техника ва физика-математика фанларидан олий малакали илмий кадрлар тайёрлаш, олий ва ўрта махсус ўқув юртларида халқ хўжалиги учун мутахассисларни ўқитиш ва тарбиялаш ишлари янада яхшиланиши зарур.

Айрим область, шаҳар, район партия комитетлари фан билан ишлаб чиқаришни интеграциялаш жараёни, илмий муассасалар ва ишлаб чиқариш коллективларининг, улардаги бошланғич партия ташкилотларининг фаолияти билан чуқур қизиқмайдилар, фан-техника тараққиётини жадаллаштиришга, ҳар бир коллективда ижодий муҳитни, юксак ишчанлик ва талабчанлик вазиятини вужудга келтиришга етарлича таъсир ўтказмаяптилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленуми қарор қилади:

1. Илмий тадқиқотларнинг самарадорлигини ошириш ва фан билан ишлаб чиқаришнинг алоқасини мустаҳкамлаш юзасидан партия XXVI съезди, КПСС Марказий Комитети Пленумлари қарорларини, ўртоқ Л. И. Брежневнинг кўрсатмаларини бажариш, фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, Озиқ-овқат программасини тезроқ рўёбга чиқариш соҳасидаги ишларни янада яхшилаш республикадаги барча партия, совет органларининг, министрликлар ва идораларнинг, Фанлар академиясининг, ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлимининг, тармоқ илмий-тадқиқот муассасалари, олий ўқув юртларининг, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг энг муҳим вазифаси деб ҳисоблансин.

2. Республика Госплани, Фанлар академияси, ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлими, министрликлар ва идоралар, олий ўқув юртлари фундаментал ва амалий тадқиқотларни янада кенгайтириб чуқурлаштиришни таъминласинлар. Актуал халқ хўжалик проблемаларини ишлаб чиқиш ва илмий тадқиқотларнинг натижаларини ишлаб чиқаришга кенг жорий этиш уларнинг ғоят муҳим вазифасидир.

Меҳнат унумдорлигини ошириш, ижтимоий ишлаб чиқаришда материал сарфини камайтириш, уни интенсивлашни кучайтириш, меҳнат ресурсларидан тўла ва оқилона фойдаланиш; ёқилғи ва энергетика комплексини ривожлантириш, энергиянинг янги турларини, даставвал қуёш энергиясини ва иккиламчи энергия ресурсларини ўзлаштириш; янги ғоят самарали бинокорлик материалларини яратиш, шаҳарлар ҳамда қишлоқ посёлкаларини лойиҳалаш сифатини ошириш, шаҳар қурилиши нормаларини такомиллаштириш ва уларнинг архитектурасини яхшилаш; республика ишлаб чиқарувчи кучларининг жойлаштирилишини ҳисобга олиб, транспорт ва алоқани янада ривожлантириш истиқболларини ишлаб чиқиш; атроф-муҳитни муҳофаза қилишга доир илмий-техникавий асосларни ва тадбирлар комплексини тадқиқ этиш каби масалаларни ишлаб чиқишга алоҳида эътиборни жалб қилиш зарур.

Ғўза парвариши агротехникасини ва пахта теримини такомиллаштириш, республиканинг турли тупроқ-иқлим зоналарида Тошкент технологиясини қўллашга доир тавсияларни ишлаб чиқиш; сувни мумкин қадар кўпроқ тежашнинг янги самарали усулларини қидириб топиш ва жорий этиш, маҳсулот бирлигига сув сарфини бутун чоралар билан камайтириш, суғориш системаларининг фойдали коэффициентини ошириш, сизот шўр, оқава ва зовур сувларидан кенг фойдаланиш, суғоришнинг тежамли ёпиқ системаларини вужудга келтириш муҳимдир.

Олимларнинг куч-ғайратлари республиканинг регионлари бўйича минерал ўғитлардан фойдаланиш системасини такомиллаштиришга, заҳарли химикатлардан фойдаланишни камайтиришга, қишлоқ хўжалик экинларининг касалликларига, зараркунандаларига қарши курашнинг биологик ва мураккаб методларини янада кенгроқ қўллашга, ўсимликларни авж олдирадиган янги биостимуляторлар яратилишига қаратилиши керак.

Ғўзанинг янги серҳосил навларини яратишга, навларни алмаштириш муддатларини кескин қисқартиришга; дон хўжалигини, мева-сабзавотчиликни жадал ривожлантиришга, чорвачилик ҳамда мустаҳкам ем-хашак базасини яратишнинг актуал проблемаларини ҳал этишга алоҳида эътиборни жалб қилиш лозим.

Медицина фани олдида катта вазифалар турибди. Касалликларнинг келиб чиқиш сабабларини ўрганиш, шу касалликларнинг бирламчи профилактикаси илмий асосларини, барвақт диагноз қўйиш ва даволаш, болалар ва ўсмирлар соғлиғини мустаҳкамлаш самарали методларини ўрганишга доир тадқиқотларни кенгайтириш— медик олимларнинг бурчидир.

Жамиятшунос олимлар марксизм-ленинизмнинг, коммунистик қурилиш назарияси ва практикасининг актуал проблемаларини, ишлаб чиқарувчи кучларни янада ривожлантириш, меҳнаткашларнинг профессионал, маънавий ва сиёсий маданиятини ошириш, уларни совет ватанпарварлиги ва социалистик интернационализм руҳида тарбиялаш йўллари ва воситаларини ишлаб чиқишни кучайтиришлари керак.

Мазкур проблемалар ва бошқа халқ хўжалик муаммолари илмий тадқиқотларни ташкил этишнинг программа-тармоқ методларини ва бошқа самарали формаларини кенг қўллаш йўли билан ҳал этилсин.

3. Республика Фанлар академияси, ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлими, ўз қарамоғида илмий муассасалар ҳамда олий ўқув юртлари бўлган министрликлар ва идоралар уларнинг фаолияти устидан контролликни кучайтирсинлар, илмий йўналишларни белгилашга ва тадқиқотларнинг тематикасини танлашга янада малакалироқ ёндашсинлар, юқори малакали илмий кадрлар тайёрлашни яхшиласинлар, уларнинг аттестациясини ва ҳар бир илмий муассасанинг фаолиятига баҳо беришни мунтазам суратда ўтказиб турсинлар. Тадқиқотларни мувофиқлаштириш бутун чоралар билан такомиллаштирилсин, илмий-техника ахбороти тубдан яхшилансин. Завод илмий-тадқиқот лабораторияларининг фаолиятини яхшилаш, уларни энг янги асбоб-ускуналар билан таъминлаш ва экспериментал базани кенгайтириш юзасидан кечиктириб бўлмайдиган чоралар кўрилсин.

4. Ўзбекистон ССР министрликлари, идоралари, Фанлар академияси, ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлими, ишлаб чиқариш бирлашмалари ва корхоналар илмий ташкилотлар билан ишлаб чиқариш ташкилотлари ўртасида хўжалик шартномасига асосланган муносабатларни кенгайтириб такомиллаштирсинлар, тугалланган илмий-техник лойиҳалардан тўлиқроқ фойдаланишга эришсинлар.

5. Республика Госплани, Фанлар академияси, ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлими, министрликлар ва идоралар шу беш йилликда ва 1990 йилгача бўлган даврда илмий ишлаб чиқариш, ўқув-илмий-ишлаб чиқариш бирлашмалари ҳамда тармоқ илмий-тадқиқот лабораториялари тармоғини ривожлантириш тўғрисидаги таклифларни ўрганиб тақдим этсинлар.

6. Ўзбекистон ССР Госплани, Фанлар академияси, ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлими, республика министрликлари ва идоралари илмий-тадқиқот ва конструкторлик ташкилотларининг ишлаб чиқариш-экспериментал базасини мустаҳкамлаш чораларини кўрсинлар, ундан самарали фойдаланишни таъминласинлар.

7. Республика Фанлар академияси, ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлими Олий ва ўрта махсус таълим, Маориф министрликлари, ўз қарамоғида олий ўқув юртлари ва илмий-тадқиқот институтлари бўлган министрликлар ва идоралар илмий-тадқиқот бўлинмаларининг ишидаги параллелчилик ва такрорлашни, мавзунинг саёзлиги ҳамда кўплигини тугатишга, уларнинг ишини тўғри профиллаш ҳамда аниқ йўналтиришга қаратилган қатъий чораларни кўрсинлар.

8. Республика министрликлари ва идоралари, ишлаб чиқариш бирлашмалари, корхоналар ва хўжаликлари зиммасига фан ва техниканинг энг янги ютуқлари ишлаб чиқаришга сўзсиз ва мунтазам суратда жорий этилишини таъминлаш, шу асосда ишлаб чиқариш жараёнларининг интенсив ривожланиш йўлига ўтказилишига эришиш мажбурияти юклансин. Фан ва техника ютуқларини жорий этиш, фан билан алоқаларни мустаҳкамлаш масалалари коллегияларда, илмий-техника кенгашларида, ишлаб чиқариш мажлисларида мунтазам суратда кўриб чиқилсин.

9. Область, шаҳар, район партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари фан-техника тараққиётини бошқаришга раҳбарлик ролини оширсинлар, академия, олий мактаб фанининг, тармоқ институтлари, конструкторлик бюролари ва ишлаб чиқаришнинг куч-ғайратлари бирлаштирилишини, уларнинг аниқ-пухта, баҳамжиҳат ҳаракат қилишини ва пировард натижалар учун юксак масъулиятини таъминласинлар.

Илм-фан самарадорлигини ҳар томонлама оширишга, унинг ютуқларини халқ хўжалигига жорий этишни жадаллаштиришга қаратилган чоралар кўрилсин, илмий ва ўқув муассасалари, меҳнат коллективларида ташкилотчилик ҳамда сиёсий иш савияси оширилсин, фан-техника ютуқларидан фойдаланиш масалаларида консерватизмнинг ҳар қандай кўринишларига қарши кураш олиб борилсин, принципиал танқид ва ўз-ўзини танқид авж олдирилсин.

Фан ва ишлаб чиқариш ходимларини юксак ғоявийлик, принципиаллик, ўзининг граждалик бурчини виждонан бажариш руҳида ғоявий-сиёсий тарбиялаш муттасил такомиллаштирилсин. Уларнинг самарали меҳнати ва ижоди учун барча зарур шарт-шароитларни вужудга келтириш тўғрисида ғамхўрлик қилинсин.

10. 1982—1985 йилларда Ўзбекистон ССРда илмий тадқиқотларнинг самарадорлигини ошириш ҳамда фан билан ишлаб чиқаришнинг алоқасини мустаҳкамлаш тўғрисида партия XXVI съезди, КПСС Марказий Комитети кейинги Пленумлари қарорларини, ўртоқ Л. И. Брежневнинг кўрсатмаларини бажариш соҳасидаги тадбирлар тасдиқлансин.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленуми республика коммунистлари, олимлари, инженер-техник ходимлари, қишлоқ хўжалик мутахассислари, барча меҳнаткашлари фан-техника тараққиётини янада тезлаштириш учун ўзларининг бутун куч ва билимларини сарфлайдилар, коммунистик қурилиш программасини муваффақиятли бажариш учун ҳамма ишни қиладилар, шонли саналарни: Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг 60 йиллигини ва Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 65 йиллигини муносиб кутиб оладилар, деб қатъий ишонч билдиради.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ VII ПЛЕНУМИ

ИЛМИЙ ТАДҚИҚОТЛАРНИНГ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ ВА ФАН БИЛАН ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИНГ АЛОҚАСИНИ МУСТАҲКАМЛАШ ЮЗАСИДАН ПАРТИЯ XXVI СЪЕЗДИ, КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ КЕЙИНГИ ПЛЕНУМЛАРИ ҚАРОРЛАРИНИ, ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВ КЎРСАТМАЛАРИНИ БАЖАРИШ СОҲАСИДА РЕСПУБЛИКА ПАРТИЯ ТАШКИЛОТИНИНГ ВАЗИФАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўртоқ Ш. Р. РАШИДОВ доклади

Ўртоқлар!

Бизнинг пленумимиз шонли даврда ўтмоқда. Барча совет кишилари каби Ўзбекистон меҳнаткашлари ҳам улуғ дўстлик ва қардошлик байрами — ССР Иттифоқи ташкил этилганлигининг 60 йиллигини муносиб кутиб олишга ҳозирлик кўрмоқдалар. Дунёда биринчи яхлит кўп миллатли давлатнинг тарихий юбилейига умумхалқ тайёргарлиги яна бир шонли сана — ривожланган социализмнинг улуғвор ғалабаларини қонуний тарзда мустаҳкамлаб берган СССРнинг янги Конституцияси қабул этилган куннинг беш йиллиги билан бир вақтга тўғри келмоқда.

Ватанимиздаги юздан ортиқ миллат ва элатнинг ғоят яқин бирлиги ва метиндек дўстлиги реал ютуқлари бўлмиш, КПССнинг доно ленинча миллий сиёсати самаралари бўлмиш, Улуғ Октябрь ғалабасининг қонуниятли натижаси бўлмиш шу ғалабалар бугунги кунда, айниқса, яққол кўриниб турибди. Биз Улуғ Октябрнинг 65 йиллигини меҳнатда янги-янги зафарлар билан нишонлаяпмиз.

Совет кишилари партия XXVI съезди ўртага қўйган улуғвор вазифаларни ҳал этаётган, КПСС Марказий Комитети 1982 йил май Пленумининг қарорларини турмушга татбиқ этиш соҳасидаги улкан иш ҳамма жойда зўр қудрат билан авж олиб бораётган ҳозирги пайтда социалистик миллат ва элатлар қардошларча иттифоқининг ҳаётбахш кучи мислсиз миқёсда намоён бўлмоқда. Бу мустаҳкам қардошлик иттифоқи коммунистик қурилишнинг ҳамма соҳаларида олға қараб қиладиган ҳаракатимизнинг қудратли тезлаткичи, ҳал қилувчи шартидир. КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиуми Раиси Леонид Ильич Брежневнинг Ўзбекистон ССРга учинчи Ленин ордени топширилиши муносабати билан Тошкентда бўлишини Ўзбекистон меҳнаткашлари, барча совет кишилари зўр сиёсий аҳамиятга молик воқеа деб, партия ва унинг ленинчи Марказий Комитети республика экономикасини янада ривожлантириш, халқларимизнинг бузилмас дўстлигини кучайтириш, Ер юзида тинчликни мустаҳкамлаш тўғрисида қилаётган ғамхўрликнинг яна бир жуда ёрқин далили деб қабул этдилар.

КПСС XXVI съезди қарорларини амалга ошириб, мамлакатнинг ялпи фаровонлиги йўлида кун сайин бутун кучни сарфлаб, виждонан, ҳалол ишлаётган Ўзбекистон меҳнаткашларининг фидокорона куч-ғайратларини Леонид Ильич интернационализмнинг амалда намоён бўлиши деб атади.

Ўзбекистон меҳнаткашларининг меҳнат зафарларига ўртоқ Л. И. Брежнев юксак баҳо берганлиги зиммамизга кўпдан-кўп масъулият юклайди. Аввало янада яхшироқ, янада унумлироқ ва самаралироқ меҳнат қилиш, ҳамма резервлардан бутун совет халқи экономикаси ва фаровонлигини юксалтиришга, СССР халқ хўжалиги яхлит комплексининг пухта ишлашига боғлиқ бўлган проблемаларни ҳал этишга республиканинг ҳиссасини кўпайтириш учун имкони борича унумлироқ фойдаланиш мажбуриятини юклайди.

Ҳозир мана шу энг муҳим регионал ва умумиттифоқ проблемаларини ҳал этишда ҳар бир иттифоқдош республиканинг фан-техника тараққиётини жадаллаштириш соҳасидаги ялпи куч-ғайратларга қўшадиган ҳиссаси тобора катта роль ўйнайди. Бошқача қилиб айтганда, гап партия ўртага қўйган тарихий вазифани биргаликда ҳал этиш — мамлакатимиз иқтисодий ва мудофаа қудратини ҳар томонлама мустаҳкамлаш, социалистик ижтимоий муносабатларни такомиллаштириш, совет кишиларининг фаровонлигини ошириш мақсадида фан ва техникани жадал ривожлантириш учун социализм афзалликларидан тўла-тўкис фойдаланиш тўғрисида бормоқда.

Ўзбекистон олимлари республиканинг кўп тармоқли экономикасини ривожлантириш, саноатда, капитал қурилишда ва қишлоқ хўжалигида, айниқса, пахтачиликда илғор технологияларни яратиш учун кўп иш қилдилар. Аммо ҳаёт тинимсиз олға бориб, янги-янги вазифалар, янги-янги проблемаларни ўртага қўймоқда. Фан-техника тараққиёти мамлакатимизнинг жаҳон майдонида энг илғор позицияларга эришмоғи учун илм-фан ва ишлаб чиқариш соҳасидаги куч-ғайратларни кўп марта оширишни талаб қилади.

Шу сабабли илм-фаннинг самарадорлигини ошириш, унинг ишлаб чиқариш билан алоқасини мустаҳкамлаш масалалари ушбу пленумда муҳокама қилиниши КПСС XXVI съезди, КПСС Марказий Комитетининг кейинги Пленумлари талаблари, ўртоқ Л. И. Брежневнинг йўл-йўриқлари ва тавсиялари асосида бутун ишимизни тубдан яхшилашнинг қудратли омили бўлиб қолиши лозим.

Фан—бевосита ишлаб чиқарувчи куч

Ўртоқлар! Марксизм-ленинизм классиклари башорат қилиб айтганларидек, ривожланган социализм шароитида фан бевосита ишлаб чиқарувчи куч бўлиб қолмоқда. Чунки, В. И. Ленин таълим берганидек, энг янги илмий кашфиётлар бўлмаса, бу кашфиётлардан амалий фаолиятда ғоят унумли фойдаланилмаса, техника тараққиётига эришилмаса коммунизм қуриб бўлмайди.

Ҳозирги кунда фан билан ишлаб чиқаришнинг иттифоқи — янги техника ва илғор технология демакдир. Энергия, хом ашё ва материалларнинг сифат жиҳатдан янги турлари демакдир. Меҳнатнинг ва ишлаб чиқаришни бошқаришнинг янги, самарали формалари демакдир.

Айни вақтда Леонид Ильич Брежнев Лениннинг фикрини ривожлантириб, уқтириб ўтганидек, «Биз коммунистлар фақат социализм шароитидагина фан-техника революцияси инсон ва жамият манфаатларига мос келадиган тўғри йўналиш касб этишига асосланамиз. Ўз навбатида социал революциянинг пировард вазифалари фақат фан ва техникани жадал ривожлантириш асосидагина ҳал этилиши — коммунистик жамият қурилиши мумкин».

Шу боисдан биз ишлаб чиқариш самарадорлигини ва бутун ишнинг сифатини оширишни, иқтисодий потенциалдан ва табиий ресурслардан ғоят оқилона фойдаланишни, хуллас бутун халқ хўжалигини асосан интенсив ривожланиш йўлига ўтказишни илм-фанни янада ривожлантириш билан боғлиқ деб биламиз.

Биз халқнинг моддий фаровонлигини янада оширишни, Ленин партиясининг Озиқ-овқат программаси рўёбга чиқарилишини, жамиятимизнинг маънавий равнақи учун янги яхши шарт-шароитлар яратишни илм-фаннинг ривожланиши билан боғлиқ деб биламиз. Биз шаҳар билан қишлоқ ўртасидаги, ақлий меҳнат билан жисмоний меҳнат ўртасидаги муҳим тафовутларни тугатиш, аста-секин жамиятимизнинг синфсиз структурасини қарор топтириш сингари стратегик социал вазифаларнинг ҳал этилишини ҳам илм-фанни ривожлантириш билан боғлиқ, деб биламиз.

Партия XXVI съезди ҳозирги замон фан ва техникасининг иқтисодий, социал ва маданий роли аҳамиятини алоҳида таъкидлади. Съезд фан-техника тараққиётини анчагина жадаллаштиришга эришишни ва халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини фан ва техниканинг илғор марраларига чиқариб олишни энг муҳим вазифалардан бири қилиб қўйди. Бу муҳим ишда барча қардош республикаларнинг роли катта ва масъулиятлидир. Қардош республикалар кўп сонли илмий отрядлари фан ва техникани ривожлантиришнинг илғор марраларига чиқиб олдилар.

Ҳозирги кунда бизнинг республикамиз ҳам қудратли фан-техника потенциалига эга бўлиб турибди. Ҳозир икки юзга яқин илмий-тадқиқот муассасаси ва олий ўқув юрти 36 мингдан кўпроқ илмий ва илмий-педагог ходимларни, шу жумладан мингга яқин фан доктори ва ўн уч мингдан ортиқ фан кандидатини бирлаштиради. Республикамизда ҳаммаси бўлиб илмий тадқиқотлар, янги техника ва технологияни ишлаб чиқиш соҳасида 80 мингдан ортиқ киши шуғулланмоқда.

Ҳар йили республиканинг илмий ташкилотлари 600 миллион сўмдан зиёд иқтисодий наф берадиган 400 тадан ортиқ турли лойиҳаларни ишлаб чиқаришга топширмоқдалар. Бу лойиҳаларнинг кўплари мамлакатимиз фундаментал ва амалий фанини ривожлантириш учун катта аҳамиятга эгадир.

Фан ва техника ютуқларини халқ хўжалигига кенг жорий этиш асосида Ўзбекистонда саноат, айниқса, машинасозлик ва унинг авиация, энергетика, электроника, химия, олтин чиқариш ва қора, рангли металлургия сингари илғор тармоқлари тез суръатлар билан ривожланмоқда.

Масалан, кейинги икки беш йиллик мобайнида электрон саноатидаги ишлаб чиқариш ҳажми республикада бир неча баравар кўпайди. Мамлакатда биринчи бор барпо этилган кўп каналли операцион кучайтиргичлар радиоэлектрон аппаратларнинг ҳажм-вазн кўрсаткичларини анча яхшилаш имконини берди. Ўзбекистон газ саноатида зангламайдиган асбоб-ускуналардан фойдаланиш соҳасида мамлакатдаги илғор тажрибанинг эътироф қилинган мактаби бўлиб қолди.

Бундай мисоллар жуда кўп. Уларнинг ҳаммаси партия, совет ва хўжалик органлари фан-техника тараққиёти масалалари билан пухта ва саботли шуғулланаётган жойларда, фан билан ишлаб чиқаришнинг узвий бирлашуви таъминланаётган, аниқ фан-техника программаси амалга оширилаётган жойларда энг салмоқли натижаларга эришилаётганидан яққол далолат беради. Тошкент, Навоий, Зарафшон, Олмалиқ, Бекобод, Чирчиқ, Ангрен, Самарқанд ва бошқа баъзи шаҳарларнинг кўпгина партия ташкилотлари, ишлаб чиқариш ва илмий коллективлари масалага айни шундай ёндашмоқдалар.

Энг янги техника ва замонавий технология негизида Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси узлуксиз ривожланмоқда. Бирлашма ўз министрлигига қарашли илмий-тадқиқот институтлари, республика Фанлар академияси, Москва, Ленинград, Тошкент олий ўқув юртлари билан ҳамдўстликда кейинги йилларда икки юзтадан кўпроқ самарали лойиҳани ишлаб чиқаришга жорий этди.

Натижада ўнинчи беш йиллик плани тўрт йилу уч ойда бажарилди, ишлаб чиқариш ҳажми ва меҳнат унумдорлиги икки ҳиссадан кўпроқ кўтарилди. Маҳсулотни кўпайтиришнинг 90 процентдан ортиғи шу йўл билан олинди. Фонд самарадорлиги қарийб учдан бир ҳисса ошди, асбоб-ускуналарни ишлатиш смена коэффициенти 22 процент ортди.

В. И. Ленин номидаги Бекобод металлургия комбинатида ҳам чинакам техника революцияси қилинди. Бу ерда кўп тоннали пўлат эритувчи электр печлари қурилди, узлуксиз пўлат қуйиш машиналари ўрнатилди, фан-техника тараққиётининг замонавий босқичи энг юксак талабларига мос бўлиб тушадиган бошқа қувватлар ишга туширилди.

«Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмаси фаннинг ишлаб чиқариш билан боғланишини муваффақиятли амалга ошириб, шу асосда юксак техникавий-иқтисодий ишлаб чиқариш кўрсаткичларига эришмоқда. Фан-техника тараққиёти ютуқларини жорий этиш ҳисобига кейинги олти йил ичида ишлаб чиқариш ҳажми корхонада 41,2 процент кўпайди, меҳнат унумдорлиги 32,5 процент ортди.

Электрон-техника заводида, Навоий кон-металлургия комбинатида ва бошқа корхоналарда фан билан ишлаб чиқаришнинг иттифоқи юксак самара бермоқда. Ўзбекистон ССР 50 йиллиги номидаги Наманган шойи газлама комбинатининг ўзида ўн биринчи беш йилликнинг бир ярим йили мобайнида 3,5 миллион сўмдан зиёд иқтисодий наф берадиган 20 тадан ортиқ илмий-тадқиқот лойиҳаси жорий этилди.

Саноат, граждан ва қишлоқ қурилишида фан-техника тараққиёти ютуқларидан кенг миқёсда фойдаланилмоқда. Республикада қудратли регионал комплекс вужудга келди, деб айтиш мумкин. Қурилиш, монтаж министрликлари ва идоралари, бинокорлик индустрияси корхоналари, илмий-тадқиқот ва лойиҳа институтлари шу комплекс таркибига киради. Республиканинг қурилиш комплекси йилига 6 миллиард сўмдан ортиқ капитал маблағ ўзлаштирмоқда.

Қурилиш практикасида янги техника ва технология, замонавий материаллар ва конструкциялар тобора кўп қўлланилмоқда, ишлаб чиқаришни ташкил этиш яхшиланмоқда, йирик қурилишларни бошқариш такомиллаштирилмоқда, бригада пудрати ҳамма жойда жорий қилинмоқда.

Тошкент 1-уйсозлик комбинатининг тажрибаси ғоят кенг миқёсда оммалаштиришга арзийди. Бу ерда илмий-тадқиқот институтлари билан мустаҳкам ҳамкорлик натижасида уй-жой биноларининг конструктив схемаси такомиллаштирилди. Шу туфайли металл ва бошқа қурилиш материаллари сарфлашни анча камайтириш мумкин бўлди. Айни вақтда ишларнинг ҳажми ўтган йили 10 процент ошди, меҳнат унумдорлиги эса 5 процентдан зиёд кўтарилди.

Фан билан техниканинг бирлашуви архитектура-планлаштириш ечимларининг, кўпгина шаҳар ва поселкалар комплекс қурилишининг юксак савиясини таъминламоқда. Республика пойтахти — Тошкент, Навоий ва Зарафшон шаҳарлари, Хоразм областидаги Охунбобоев номли, Сурхондарё областидаги «Октябрь 40 йиллиги», Тошкент областидаги «Ленинизм», Самарқанд областидаги «Коммунизм», Сирдарё областидаги «Ленинград» колхозлари ва бошқа хўжаликларнинг поселкалари бунга яққол мисол бўла олади. Тез-тез зилзила бўлиб турадиган ва заминнинг ўпирилувчанлиги шароитида биринчи бор қурилган Тошкент метрополитени ноёб иншоотдир.

Ҳамма турдаги транспорт, алоқа, маиший хизмат соҳасининг ютуқлари ва ривожланиш истиқболлари фан ва техниканинг ҳозирги ютуқлари билан чамбарчас боғланган.

Шундай қилиб, ўртоқлар, бизнинг муваффақиятларимиз фан-техника тараққиёти билан, фаннинг ишлаб чиқаришга мустаҳкам бирикиб кетиши билан қонуниятли равишда боғлиқдир. Ҳамма тармоқлардаги барча меҳнат коллективлари ҳам илғорларимиз каби фан тавсияларидан самарали фойдалансалар республиканинг ҳозирги умумий ютуқлари беқиёс юқори бўлур эди.

Леонид Ильич Брежнев фан-техника тараққиётининг экономикага самарали таъсирини олимлар ва ижтимоий ишлаб чиқаришнинг барча қатнашчилари биргаликдаги куч-ғайратлари билангина таъминлаш мумкинлигини, бу иш эса хўжалик фаолияти услуб ва методларини тубдан ўзгартиришни, қолоқлик ва эскиликка қарши кескин курашишни, фанга чинакам ҳурмат билан қарашни, у билан маслаҳатлашиш ҳамда ҳисоблашиш маҳорати ва истагини талаб қилишини неча марталаб уқтириб ўтди.

Бироқ айрим министрликлар ва идораларнинг, ишлаб чиқариш бирлашмалари ва корхоналарнинг раҳбарлари ҳамон бу талабнинг бутун моҳиятини пировардигача англаб олмаганликларини тажриба кўрсатиб турибди. Баъзи мисолларнигина айтиб ўтаман. Беш йил муқаддам республика Фанлар академиясининг ўсимлик моддалар химияси институти чигитнинг саноат шротидан озуқабоп оқсил ва техникавий фитин ишлаб чиқариш технологиясини таклиф қилган эди. Янги маҳсулотлардан нон-булка, колбаса ва кондитер маҳсулотлари сифатини оширадиган ёки қаймоғи олинмаган сут ўрнини босадиган модда сифатида кенг фойдаланиш мумкин бўлур эди. Аммо республика Озиқ-овқат саноати министрлиги шу пайтгача мана шундай моддани ишлаб чиқарадиган махсус корхона қургани йўқ.

Олмалиқ ва Самарқанд химия заводи чиқиндилари орасида 30 миллион тоннадан кўпроқ фосфогипс тўпланиб қолган. Бу хом ашёдан цемент саноатида, линолеум ва керамика маҳсулотлари ишлаб чиқариш учун муваффақиятли равишда фойдаланиш мумкинлиги аниқланган. Эҳтимол тутилган иқтисодий самара йилига 10 миллион сўмдан ошади.

Масала равшанлиги кўриниб турибди. Бироқ республика Бинокорлик материаллари саноати министрлиги фосфогипсдан фойдаланиш учун ҳеч бир иш қилмади. Бу — фан тавсияларини писанд қилмасликдан, табиат ресурсларини исроф қилишдан бошқа нарса эмас.

Бу ва бошқа шунга ўхшаш фактлар кўпчилик корхоналаримизда фан-техника тараққиёти тўғрисидаги, илм-фан билан алоқа қилиш ҳақидаги ғамхўрлик меҳнат коллективларининг бутун ишига сингдириб юбориладиган, ҳар бир меҳнатчининг, социалистик мусобақа ҳар бир қатнашчисининг шон-шараф иши бўлиб қоладиган вазият, мана шундай кайфият вужудга келтирилмаганидан дарак беради. Бу ишда ҳам моддий, ҳам маънавий рағбатлантириш воситаларидан тўла-тўкис фойдаланилмаяпти.

Илмий-тадқиқот, лойиҳа, конструкторлик-экспериментал ва ишлаб чиқариш-саноат меҳнатининг интеграцияси орқали фанни бевосита ишлаб чиқарувчи кучга изчиллик билан айлантириш жараёни самарали амалга оширилади. Ишлаб чиқариш ходимлари ҳам, олимлар ҳам бу вазифани ҳал этишга киришишлари лозим. Биз фан-техника тараққиёти суръатларига халақит бераётган мавжуд камчиликларни тугатиш учун кескин чоралар кўришимиз зарур.

Фан-техника тараққиёти одамларимизнинг меҳнатини енгиллаштириши, уни мароқли ва мазмундор қилиши лозимлигини унутмаслик керак. Фан-техника тараққиёти иши кимга топширилган бўлса, у бутун жавобгарлик, бутун масъулиятни ўз зиммасига олиши керак.

Илмий кашфиётлар ва ихтироларни жорий этиш — ҳозирги ҳал қилувчи, энг муҳим соҳадир. Бу соҳадаги ишларнинг аҳволини яхшилаш учун илмий-тадқиқот ва лойиҳа-конструкторлик ишини ишлаб чиқариш билан иқтисодий ва ташкилий жиҳатдан маҳкамроқ бирлаштириш, ишлаб чиқариш ходимлари олимлар билан конструкторлар ақл-заковати ва меҳнати самараларини тезроқ, яхшироқ ўзлаштиришдан ҳаётий манфаатдор бўладиган шарт-шароитларни яратиш муҳимдир. Қисқаси, илм-фаннинг ишлаб чиқариш билан мустаҳкам интеграциясини амалда таъминлаш керак. Ҳозирги даврнинг энг муҳим талаби мана шундан иборат.

«Бугун биз, — деб таъкидлади ўртоқ Л. И. Брежнев КПСС XXVI съездида қилган докладида, — беш йил, ўн йил олдинга назар ташлаб, айни шу йилларда халқ хўжалик структурасига асос солиниши ва у вужудга келтирилишини унута олмаймиз. Мамлакат ана шу структура билан йигирма биринчи асрга қадам қўяди. Бу структура янги жамиятнинг асосий фазилатлари ва идеалларини мужассамлаштириши, тараққиёт авангардида бўлиши, фан билан ишлаб чиқариш интеграциясининг, ижодкор тафаккур билан ижодий меҳнат бузилмас иттифоқининг тимсоли бўлиши лозим».

Олимлар, конструкторлар ва ишлаб чиқариш ходимларининг биргаликдаги куч-ғайратлари ишлаб чиқаришга туб ўзгартишлар кирита оладиган тадқиқотларга жамланиши лозим. Моддий чиқимларни камайтириш, мавжуд ресурсларни комплекс ва оқилона ишга солиш, вужудга келтирилган ишлаб чиқариш потенциалидан самарали фойдаланиш энг муҳим проблемалар жумласига киради.

КПСС XXVI съезди олимлар ва амалиётчи ходимлар олдига тежамли конструкциялар, машина ва механизмлар, хом ашё ва материаллар ишлашнинг илғор технология жараёнларини вужудга келтириш ва жорий этиш, иккиламчи ресурслардан, композицион материаллардан кенг фойдаланиш ҳисобига ишлаб чиқаришда материал ишлатилишини кескин камайтиришдан иборат биринчи галдаги конкрет мақсадни қўйди.

Ижтимоий ишлаб чиқаришга бўладиган меҳнат сарфини камайтириш ва республика халқ хўжалигида меҳнат унумдорлигини ошириш проблемаси жуда муҳим вазифадир.

Янги ва мавжуд меҳнат ресурсларини ижтимоий ишлаб чиқаришга тўла-тўкис жалб қилишга қаратилган конкрет ва ўринли таклифларни ишлаб чиқиш зарур. Бунда ишчи кучлари ўсишининг ва улар учун тармоқларда ҳам, шунингдек регионларда ҳам янги иш жойларини вужудга келтириш мувозанатли бўлишига энг асосий эътибор берилиши керак.

Ёқилғи-энергетика комплексини ривожлантириш проблемаларини тадқиқ қилиш халқ хўжалиги учун нақадар муҳим аҳамиятга эга эканлигини ҳаммамиз биламиз, чунки экономика ўсишининг жуда катта миқёслари энергетика ресурсларини ҳам тегишли равишда кўпайтиришни талаб қилади. Бу иш осон эмаслиги маълум.

Газ, нефть ва кўмир чиқадиган янги конлар топилиши ва уларни қазиб олиш кўпайиши билан бирга олимларимиз энергияни тежайдиган илғор технологияларни ҳеч кечиктирмай жадал ишлаб чиқиб, жорий этишлари керак. Иккиламчи энергетика ресурсларидан фойдаланиш, энергиянинг янги турларини ва аввало қуёш энергиясини ўзлаштириш ишларини кучайтириш зарур.

Республикамизда мамлакатда биринчи қуёш-ёқилғи қуввати билан ишлайдиган саноат электр станцияси қуриш режаси ёқилғи-энергетика проблемасини ҳал этишга ёрдам беради.

Биз олимлардан янги арзон юксак самарали қурилиш материалларини яратиш ва қўлланиш, лойиҳалаш сифатини ошириш юзасидан, қурилишни арзонлаштириш тадбирларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш, шаҳарсозлик нормаларини такомиллаштириш ҳамда шаҳарларнинг ва қишлоқ поселкаларининг архитектуравий қиёфасини яхшилаш юзасидан амалий тавсиялар кутяпмиз. Транспорт ва алоқани янада ривожлантириш истиқболларини илмий асослаб пухта ишлаб чиқиш зарур.

Ишлаб чиқаришнинг экологияга салбий таъсир қилмаслиги қоидаларига риоя этиш ҳозирги технологиянинг энг зарур талабидир. Технология жараёнлари атроф-муҳит билан ўзаро шундай тарзда боғланишига эришиш керакки, у атроф-муҳитнинг ифлосланишига йўл қўймайдиган бўлсин, табиий ресурслар такрор ҳосил қилинишини ва улардан оқилона фойдаланиладиган бўлишини таъминлаши лозим. Олимлар атроф-муҳитни муҳофаза қилишга, жумладан чиқитсиз технологияга, самарали тозалаш системаларига доир тадбирлар комплексининг ҳам илмий-техникавий асосларини тезроқ ишлаб чиқишлари керак.

Мана шу ва бошқа проблемаларнинг ҳал этилиши фан-техника тараққиёти савиясини оширишга ёрдам беради, бу эса ҳозиргина эмас, яқин истиқболда ҳам ҳал қилишимиз лозим бўлган вазифалар муваффақиятли рўёбга чиқарилишининг бош шартидир. Бизнинг ҳозирнинг ўзидаёқ келгуси аср саноат ишлаб чиқариши структурасига асос солинаётганини назарда тутишимиз лозим.

Эндиги ҳамма гап барча мавжуд имконият ва ресурслардан оперативроқ, тўлиқроқ ва самаралироқ фойдаланишдан, олимлар, конструкторлар, корхона раҳбарлари, инженер-техник ходимлар, ишчиларнинг топширилган иш учун масъулиятини оширишда, КПСС XXVI съезди қарорларини, Леонид Ильич Брежнев йўл-йўриқлари ва тавсияларини турмушга татбиқ этиш учун ҳамма ишни қилишда қолган.

Қишлоқ хўжалигини юксалтиришнинг, Озиқ-овқат программасини муваффақиятли бажаришнинг ҳал қилувчи омили

Ўртоқлар! Совет кишиларининг моддий фаровонлигини муттасил ошириш тўғрисида ғамхўрлик қилиш партиямиз фаолиятининг олий қонунидир. КПСС Марказий Комитети май Пленумининг қарорлари, СССРнинг Озиқ-овқат программаси бунинг яққол исботи бўлиб хизмат қилади. Бу программани рўёбга чиқаришда илғор агротехника, фан ютуқлари ва илғор тажрибадан амалда кенг миқёсда фойдаланиш асосида қишлоқ хўжалигини янада интенсивлаш ҳал қилувчи роль ўйнайди.

Озиқ-овқат программасини бажаришга, мамлакатнинг аграр-саноат комплексини ривожлантиришга бизнинг республикамиз катта ҳисса қўшиши мумкин ва лозим. Республикамиз қишлоқ хўжалигининг ҳамма тармоқлари ва аввало унинг етакчи тармоғи — пахтачилик муваффақиятли ривожланмоқда.

Бутун Иттифоқда етиштирилаётган пахтанинг қарийб учдан икки қисмини Ўзбекистон бераётганлиги маълум. Республика меҳнаткашлари пахта етиштиришни муттасил кўпайтиришни халқ хўжалиги соҳасидаги энг асосий вазифалардан бири деб биладилар. Буни биз энг биринчи ватанпарварлик ва интернационал бурчимиз деб ҳисоблаймиз.

Пахта — давлатнинг бебаҳо бойлиги, хилма-хил саноат ва истеъмол моллари ишлаб чиқариш учун ғоят қимматли хом ашёдир. Бизнинг пахтамиз 30 та чет давлатга экспорт қилинмоқда.

Пахта етиштиришни янада кўпайтириш асосан интенсив омиллар ҳисобига, ҳосилдорликни ошириш ҳисобига таъминланиши лозим. Пахта-беда алмашлаб экишни тўла-тўкис ниҳоясига етказиш, нав янгилашни сабот билан илмий асосда ўтказиш — бу вазифани ҳал этишда биринчи даражали масаладир.

Ҳамма жойда тошкентликларнинг индустриал технологиясини қўлланиш пахта етиштириш агротехникасини ҳар томонлама такомиллаштиришда ва ҳосил теримини жадаллаштиришда энг муҳим омилдир. Бу технология ғўзанинг эрта ривожланиши ва пахтанинг барвақт пишиб етилишини таъминлаш, деярли бутун ҳосилни 20—30 кунда териб олиш имконини беради. Бу эса ўз навбатида, келгуси йил ҳосили учун энг муҳим кузги-қишки ишларни ўз вақтида ва юқори сифатли бажаришга шарт-шароит яратади. Шу сабабли олимлар республиканинг ҳамма тупроқ-иқлим зоналари учун Тошкент технологиясини қўлланиш юзасидан илмий асосланган тавсияларни зудлик билан ишлаб чиқишлари керак.

Ерларни ирригациялаш ва мелиорациялаш бутун қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши қатори пахтачиликни ҳам интенсивлашнинг энг қудратли воситаларидан биридир. Айрим район ёки областлардагина эмас, умуман бутун республикада ҳам сув танқислиги йил сайин тобора кўпроқ сезилаётганлиги ирригация билан мелиорацияни янада ривожлантиришни жуда зарур вазифа қилиб қўймоқда.

Бинобарин турмушнинг ўзи фан билан практика олдига сувни имкони борича кўпроқ тежаш, маҳсулот бирлигини етиштиришда сув сарфини бутун чоралар билан қисқартириш учун янги самарали усулларни топиб, жорий этишдан иборат зарур вазифани қўймоқда.

Биз олимлардан суғориш системаларининг фойдали ҳаракат коэффициентини ошириш, суғориш техникаси ва технологиясини такомиллаштириш, жумладан томчилатиб ва ер остидан суғоришни кенг жорий этиш юзасидан пухта ишлаб чиқилган таклифлар кутишга ҳақлимиз. Сизот шўр сувлардан, шунингдек, оқава ва зовур сувларидан кенг фойдаланишга қаратилган таклифлар жиддий диққат-эътиборга сазовордир, бу сувлардан, жумладан, чучуклатиш қурилмалари ва суғоришнинг тежамли айланма системаларини вужудга келтириш ёрдамида фойдаланиш мумкин.

Йирик сув хўжалиги комплексларини автоматлаштириш воситасида бошқариш соҳасидаги, мана шундай бошқаришнинг назарий асосларини ва шу мақсадлар учун техникавий воситаларни ишлаб чиқиш соҳасидаги ишларни кучайтириш зарурати ҳам пишиб етилди.

Суғоришга камроқ чиқим қилиб, қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлигини ошириш борасидаги тадқиқотларни бутун чоралар билан ривожлантириш — қишлоқ хўжалик фанининг энг муҳим вазифасидир. Қишлоқ хўжалик экинларининг янги навларини яратиш чоғида ҳам, янги агротехника усуллари ва технологияларини ишлаб чиқишда ҳам, янги деҳқончилик қуроллари яратиш чоғида ҳам мана шунга асосланиб иш тутиш керак. Хуллас, суғориладиган ҳар гектар ернинг самарадорлигини ошириш соҳасидаги ҳамма тадқиқотларга ҳар литр сувни тежаш нуқтаи-назаридан қаралиши керак.

Пахтачиликни ва қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларини интенсивлаш тадбирлари комплексида химиялаш жуда муҳим ўрин олади.

Республика регионлари бўйича минерал ўғитлардан фойдаланиш системаларини такомиллаштиришга оид тадқиқотларни кучайтириш бу ишдаги энг асосий йўналишлардан бири бўлиши лозим. Ўсимликларнинг озиқланиши, зарур моддалар баланси назариясига оид ишларни кенгайтириш билан бир қаторда тупроқ типларига, ғўза ва бошқа экинларнинг ривожланиш фазаларига ҳамда уларнинг навларига қараб ўғит солиш муддатлари ва миқдорларини агротехника жиҳатидан асослаб беришни жадаллаштириш муҳимдир.

Азотли ўғитларнинг тупроқдаги таъсир муддатини узайтиришга, ҳосил элементлари тўкилишига йўл қўймаслик мақсадида ғўзанинг ўсиш даврларида тўйдирувчи элементлар составини қидириб топиш соҳасидаги тадқиқотлар ғоят истиқболлидир.

Заҳарли химиявий дорилардан фойдаланишни имкони борича камайтириш ва келгусида бутунлай тўхтатиш лозим. Қишлоқ хўжалик экинларининг касалликларига ва зараркунандаларига қарши курашнинг биологик ва интеграл методларини янада такомиллаштириш ва тобора кенг миқёсда қўлланиш ғоят актуал аҳамият касб этади. Шу методларда дориланган майдонлар шу беш йилликнинг охирига бориб 2,5—3 баравар кенгайиши лозим, бу тадбирларнинг аҳамияти жуда катта.

Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини интенсивлашнинг муҳим воситаси бўлмиш ўсимликларни ўстиришнинг биологик стимуляторларини яратиш ишини ҳам бутун чоралар билан кучайтириш зарур.

Пахта етиштиришни янада кўпайтириш вазифасини ҳал этиш пайтида комплекс механизацияга қатъият билан ўтиш зарур. КПСС XXVI съездида биз пахтачилик учун янги, янада мукаммал ва серунум техника ишлаб чиқаришни жадаллаштиришни таклиф қилдик.

Ҳозир республикада пахтачиликни комплекс механизациялашни шу беш йилликнинг охиридаёқ асосан тугаллаш чоралари зўр ғайрат билан амалга оширилмоқда. Шу мақсадда қишлоқ хўжалик машинасозлиги заводларини қуриш ва реконструкциялашга қарийб 240 миллион сўм ажратилмоқда. Қишлоқ хўжалик машинасозлигида капитал қурилишнинг бундай ҳажми ҳали кўрилмаган эди.

(Давоми учинчи бетда).

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ VII ПЛЕНУМИ

Ўртоқ Ш. Р. РАШИДОВ докладининг давоми

(Боши иккинчи бетда).

Олимлар билан конструкторлар ўртоқ Л. И. Брежневнинг «Бизга йирик ихтисослаштирилган ишлаб чиқариш талабларига мос келадиган, илғор технологияни жорий этиш имконини берадиган янги ва энг янги техника керак. Бу ўринда ҳаёт бизни шоширмоқда, дейиш камлик қилади, ҳаёт бирон соат ҳам тинчлик бермай муттасил тиқилинч қилмоқда», деган кўрсатмасига амал қилишлари керак.

Яқин вақт ичида пахтачилик янада қудратли ҳаракатчан техника негизига ўтказилиши, янада бақувват тракторлар ишлаб чиқилиши зарур. Ҳосил теримини механизациялашнинг принципиал янги илғор усулларини ишлаб чиқиш, мавжуд техниканинг унумдорлигини оширишни кўзлаб, уни такомиллаштириш ва пахтани асраш масалалари олимларнинг диққат марказида туриши керак. Ўртача толали ва ингичка толали нав пахтани, шунингдек уруғлик пахтани териб берадиган ўзиюрар универсал пахта териш машиналарини яратиш энг муҳим вазифаларнинг биридир.

Пахтачилик учун янги техника яратиши лозим бўлган ҳамма ташкилотлар ва уни ишлаб чиқарувчи корхоналар Ўзбекистонда жойлашганлигини эсда тутиш керак. Шу сабабли мамлакатнинг барча пахтакор республикаларига ва ривожланаётган мамлакатлардаги дўстларимизга керакли машиналар ишлаб чиқарадиган тармоқда техника тараққиёти учун республикамиз зиммасига алоҳида масъулият тушади.

Пахта толаси ва чигитининг сифатини ошириш мураккаб ва жуда актуал проблемадир. ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлимининг, Фанлар академиясининг, пахта селекцияси, агротехникаси, пахтачиликни механизациялаш, пахта тайёрлаш, асраш ва уни қайта ишлаш соҳасида ишловчи олимларнинг куч-ғайратлари шу проблемани ҳал этишга қаратилиши керак.

Шу билан бирга пахта ҳосилдорлигини ошириш аввалгидек бутун мана шу ишнинг энг асосий соҳаси бўлиб қолаверади. Олимлар олдида шу беш йилликнинг ўзидаёқ ўртача толали пахтадан гектар бошига 50—60 центнер, ингичка толали пахтадан 40—50 центнер ҳосил бера оладиган навларни яратиш вазифаси турибди.

Пишиб етилиш даври 100—110 кундан ошмайдиган тезпишар пахта навларини етиштириш — селекциячиларнинг энг муҳим, таъбир жоиз бўлса, биринчи иқтисодий ва социал вазифасидир. Шундай навларнинг яратилиши ҳосилдорликни ошириббгина қолмай, шу билан бирга ҳозир биз юз минглаб шаҳарликларни ўз бевосита ишларидан чалғитиб, жалб этишга мажбур бўлаётган терим мавсуми муддатларини кескин қисқартириш имконини ҳам берган бўлур эди. Иккинчи томондан, ҳосилни тез териб олиш кузги-қишки ишларни энг яхши агротехника муддатларида ўтказиш имконини беради, шу тариқа оралиқ озуқа экинлар экиш учун кенг имконият очилади. Бу эса Озиқ-овқат программасини амалга оширишда каттагина резервдир.

Гектар бошига 500—800 минг туп ғўзани қалин қилиб экиш учун интенсив типдаги пакана ғўза навларини етиштириш соҳасидаги тажриба шу жиҳатдан истиқболлидир. Ҳар туп ғўзада чаноқнинг унчалик кўп бўлмаслиги ва уларнинг айни бир вақтда очилиши бир галги машина теримидаёқ жами ҳосилни тахминан 20 сентябргача йиғиштириб олиш, сўнгра эса ерларни ғўзапоя билан бирга ҳайдаб юбориш имконини беради.

Шу сабабли ғўзанинг янги навларини етиштириш ва ўзлаштириш муддатларини имкони борича қисқартиришга эришиш муҳимдир. Кейинги йигирма йил мобайнида янги нав яратиш иши икки ҳисса камайиб, энди 8—10 йилдан ошмаётган бўлса ҳам, аммо бу муддат пахтакорларга мақбул эмас. Иш манфаатлари ғўза навини ҳар беш-олти йилда янгилаб туришни, шу тариқа вилтдан кўриладиган нобудгарчиликни йўқ даражага келтиришни, сўнгра эса ғўзанинг мана шу оғир касаллиги ҳалокатли оқибатларини бутунлай тугатишни талаб қилади.

Демак, бир томондан ҳамма соҳалардаги илмий фаолиятни интенсивлаш зарур, иккинчи томондан эса илм-фаннинг ва аввало селекциянинг моддий базасини бутун чоралар билан кенгайтириш, мутахассисларнинг самарали меҳнат қилиши учун уларга зарур шароитларни яратиб бериш керак. Жумладан, селекция ишини йил бўйи юксак илмий даражада олиб бориш имконини берадиган фитотрон қурилишини муддатидан илгари битказишни жадаллаштириш лозим.

Ўртоқлар! Озиқ-овқат программасини амалга ошириш республика олдига дон хўжалигини янада ривожлантириш соҳасида масъулиятли вазифалар қўяди. Яқин келажакда биз дон етиштиришни йилига 5 миллион тоннага етказишимиз керак.

Бунинг бирдан-бир йўли бор. У ҳам бўлса ҳосилдорликни оширишдир. Биз олимлардан янги, тезпишар, серҳосил буғдой, арпа, шоли ва маккажўхори навларини кутяпмиз. Суғориладиган ерларнинг гектар бошига камида 80—90 центнер ҳосил берадиган кузги буғдой, 60—70 центнер ҳосил берадиган кузги ва баҳорги арпа, 120 — 130 центнер ҳосил берадиган маккажўхори, 100—110 центнер ҳосил берадиган шоли навлари керак. ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлими маккажўхори селекция марказини ташкил этишни жадаллаштириши зарур.

Бугунги кунда республика мева-сабзавотчиликни жадал ривожлантириш учун катта имкониятларга эга. Шу мақсадда республикамизда 200 та янги ихтисослаштирилган совхоз ташкил этилди. Вазифа ана шу қимматли озиқ-овқат маҳсулоти етиштиришни йилига ўн миллион тоннага етказишдан иборатдир.

Озиқ-овқат программасида мамлакат аҳолисини бутун йил мобайнида ҳўл мева ва сабзавот билан таъминлаб туриш вазифаси таъкидлаб ўтилганки, бу вазифа фан олдига ҳам, практика олдига ҳам бир қанча муҳим проблемаларни қўяди. Ана шу қимматли озиқ-овқат маҳсулотларининг эртаги, ўрта ва кечки экин майдонларини кенгайтириш, теплица хўжалигини бутун чоралар билан ривожлантириш зарур. Маҳсулотни сақлаш ва қайта ишлашни яхшилаш жуда муҳимдир. Биз барча областларда ихтисослаштирилган заводлар қуриш ҳисобига қуруқ мева етиштиришни кескин кўпайтиришимиз керак.

Буларнинг ҳаммасига олимларнинг актив иштирок этиши билангина эришиш мумкин. Академик Шредер номидаги боғдорчилик ва узумчилик илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси фан билан ишлаб чиқариш ғоят самарали қўшилиб кетганлигининг намунаси бўлиб хизмат қила олади. Бирлашма коллективи резавор ва меваларнинг кўпгина янги серҳосил навларини яратди, республика колхоз ва совхозларини навли кўчатлар билан батамом таъминлаб турибди.

Кўчат етиштиришда туман қурилмаси деб аталган қурилмадан кенг фойдаланилаётганлиги муносабати билан мева-сабзавотчиликда янги истиқболлар очилмоқда. Ана шу қурилмани қўллаш кўчат етиштириш муддатларини 4—5 йил қисқартиради, унинг таннархини анча арзонлаштиради. Қурилмалари бўлган теплицаларнинг бир гектари оддий етиштириш шароитларидаги ерларнинг 20 гектаридан кўпроғи ўрнини босади.

Озиқ-овқат программасининг муҳим тармоғи — чорвачилик соҳасида ишлаётган олимлар олдида катта вазифалар турибди. Кейинги етти йил мобайнида республикада гўшт, сут, тухум етиштириш анча ошди. Кўп ишлар бажарилди. Бироқ олимларнинг бу ишга қўшган ҳиссаси тўғрисини айтсак, арзимасдир, ҳолбуки бизда бешта йирик илмий-тадқиқот институти ва олий ўқув юртлари бўлиб, уларда юзлаб олимлар чорвачиликни ривожлантириш масалалари билан машғулдирлар. Аммо улар шу пайтгача ҳамма томонидан эътироф этилган биронта ҳам чорва наслини яратмадилар.

Бизнинг чорвачиликни янада ривожлантириш соҳасидаги планларимиз мустаҳкам ем-хашак базаси мавжуд бўлган тақдирдагина бажарилиши мумкин. Хўш, бунинг учун имкони борича тезроқ нима қилиниши керак? Даставвал, яна ҳам серҳосил беда, маккажўхори ва бошқа озуқа экинларининг навларини яратиш керак. Ана шу экинларни парвариш қилиш ва улар уруғчилигининг индустриал методларини ишлаб чиқиш, озуқабоп экинлар етиштириш учун суғориладиган ерлардан бутун йил мобайнида ва самарали фойдаланиш лозим. Ҳар бир хўжаликда ем-хашак етиштирувчи ихтисослаштирилган тармоқларни оператив равишда ташкил этиш, ем-хашакни узоқ муддат асраш чоғида унинг сифатини сақлаб қолиш даркор.

Олимларимиз табиий яйловлар маҳсулдорлигини ошириш методларини доимо қидиришлари лозим. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг «Республика яйловларини тубдан яхшилаш ва улардан оқилона фойдаланиш тадбирлари тўғрисида»ги қарорида бу йўналишдаги илмий ишларнинг бош вазифалари белгилаб берилган. Қарорда беш йилликнинг охиригача тоғ олди, тоғли, чўл ва ярим чўл зоналарда сал кам беш миллион гектар майдондаги яйловларни яхшилаш кўзда тутилади.

Кўриб турибмизки, қишлоқ хўжалигидаги барча энг муҳим социал-иқтисодий вазифаларнинг ҳал этилиши бугунги кунда кўп жиҳатлардан илм-фаннинг самарадорлигига боғлиқдир. Шунинг учун фундаментал тадқиқотларнинг ва конкрет амалий лойиҳаларнинг сифатини бутун чоралар билан ошириш зарур.

Афтидан, бундан кейин илмий ташкилотлар ва айрим олимларнинг фаолиятига баҳо бериш чоғида даставвал уларнинг комплекс социал-иқтисодий ва илмий-техникавий программаларни ишлаб чиқиш ва амалга оширишга қўшган конкрет ҳиссаларини ҳисобга олиш зарур бўлади.

Акс ҳолда, ишлар қандай бўлмоқда? Айтайлик, халқ хўжалик пахта комплекси юзасидан тавсиялар кўп йиллардан буён муҳокама этилиб, барча даражаларда ана шу тавсиялар бериб келинмоқда, «Пахта» тармоқ программаси мавжуд. Аммо республика Госплани олимлардан пахта комплексларининг тармоқларини мутаносиб равишда ривожлантиришга оид конкрет таклифларни шу пайтгача олгани йўқ, айрим илмий-методик материаллар бериб келинмоқда, холос.

Ишлаб чиқаришимизда чинакам революцион силжишлар қилиши мумкин бўлган тадқиқотларга олимлар ва мутахассисларнинг биргаликдаги куч-ғайратларини жамлашнинг барча самарали формаларидан кенг фойдаланиш керак.

Бу эса тажриба-экспериментал базани бутун чоралар билан ривожлантириш ҳамда такомиллаштиришни талаб этади. Практика шуни кўрсатадики, тажриба ишлаб чиқариши ташкил этилган ва ундан тўғри фойдаланилаётган жойларда олимлар билан мутахассислар меҳнатининг самарадорлиги уч-тўрт баравар юқори бўлиб, харажатларни анча камайтирган ҳолда янги техника ва технология намуналарини яратишга сарфланадиган вақт қарийб икки баравар қисқартирилмоқда.

Бироқ, илмий муассасаларда ҳам, шунингдек министрликлар, идоралар, бирлашмаларда ҳам тажриба — экспериментал базани ривожлантириш борасидаги ишларнинг аҳволи бугунги кунда бизни қаноатлантира олмайди. Бундай база республика Фанлар академиясида айниқса суст ривожланган ва айни вақтда капитал қурилиш планлари бу ерда муттасил бажарилмаяпти.

Мавжуд тажриба-экспериментал базаларнинг қувватлари заиф, уларнинг техника билан жиҳозланиши, кадрлар, моддий-техника билан таъминланиши етарли даражада эмаслиги тўғрисида ҳам айтиб ўтмасдан бўлмайди. Бундан ҳам ёмони шуки, мавжуд тажриба ишлаб чиқаришларидан самарасиз, баъзида эса бошқа ишларда фойдаланилмоқда.

Институтлараро қудратли тажриба-экспериментал базаларнинг идоралараро кооперация негизида шундай базаларни ташкил этиш тўғрисидаги масалани ўйлаб кўриш лозим бўлса керак.

Тажриба - экспериментал ишлаб чиқаришларнинг моддий-техника базасини ривожлантириш ва мустаҳкамлаш — бугунги куннинг қатъий талабидир. Унинг амалга оширилиши доимо қаттиқ партиявий контроллик остида бўлиши керак.

Фан вазифалари билан, унинг фан-техника тараққиётига таъсирини кучайтириш билан бевосита боғлиқ бўлган бошқа бир масалага ҳам эътиборни жалб қилиш зарур. Маълумки, фан-техника тараққиётини халқ хўжалигининг барча тармоқларидаги миллионлаб меҳнаткашлар олға силжитадилар, бинобарин, ишнинг муваффақияти ҳам, даставвал уларнинг профессионал, жисмоний ва умумий маданиятига, уларнинг онглилиги ва ижтимоий активлигига, уларнинг сиҳат-саломатлигига бевосита боғлиқдир.

Шу жиҳатдан медицина фани олдида масъулиятли вазифалар турибди. Бу соҳада биз яққол муваффақиятларга эришганмиз. Республикада кишиларнинг сиҳат-саломатлигини муҳофаза қилишдан иборат олижаноб жабҳада медицина ходимларининг салкам икки юз минг кишилик армияси меҳнат қилмоқда. Улар орасида икки юз олтмиш нафардан кўпроқ фан доктори ва 2250 фан кандидатлари бор. 15,5 мингдан зиёд медицина муассасаси ишлаб турибди. Уларнинг кўпи фан ва тажрибанинг чинакам марказлари бўлиб, республикадан ташқарида ҳам жуда машҳурдир. Аммо олдинда ҳали қилинадиган ишлар ниҳоятда кўп.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг яқинда қабул қилинган қарорида таъкидланганидек, юрак-томир, онкология, ўпка, эндокрин, асаб касалликлари ва бошқа касалликларнинг вужудга келиш сабабларини ўрганиш борасидаги тадқиқотларнинг, шу касалликлар бирламчи профилактикасининг илмий асосларини, барвақт диагноз қилиш ва даволаш, болалар ва ўсмирларнинг соғлиғини мустаҳкамлаш самарали методларини ишлаб чиқишни кенгайтириш — медик олимларнинг бурчидир.

Жамиятшунос олимлар кўп иш қилишлари керак. Табиий фанлар каби ижтимоий фанлар ҳам бевосита ишлаб чиқарувчи куч бўлиб қолмоқда. Ижтимоий фанлар коммунистик қурилишнинг ғоят муҳим вазифаларини: экономика ва ишлаб чиқаришни ташкил этиш, экономикани ва умуман жамиятни илмий бошқариш принципларини ишлаб чиқиш вазифаларини актив ҳал этиши керак. Ижтимоий фанлар барча кишиларимизда марксча-ленинча дунёқарашни шакллантириши, меҳнатга коммунистик муносабатни тарбиялашга ёрдам бериши лозим.

Бизнинг экономистларимиз, философларимиз, социолог ва тарихчиларимиз, барча ижтимоий фанларнинг вакиллари коммунистик қурилиш назарияси ва практикасининг актуал проблемаларини ишлаб чиқишлари, ишлаб чиқарувчи кучларни, ҳозирги замон фан-техника тараққиётини, меҳнаткашларнинг профессионал, маънавий ва сиёсий маданиятини янада ривожлантиришнинг, уларнинг онглилигини ўстиришнинг энг самарали йўллари ҳамда воситаларини қидириб топишлари лозим. Марксизм-ленинизм проблемаларини ишлаб чиқишни, кишиларимизни совет ватанпарварлиги ва социалистик интернационализм, халқларнинг ленинча дўстлиги руҳида тарбиялашни кучайтириш ва яхшилаш керак.

Илмий тадқиқотлар самарадорлигини муттасил оширайлик

Ўртоқлар! КПСС XXVI съезди, Марказий Комитет шундан кейинги Пленумларининг қарорларини бажара бориш натижасида республикада илмий-тадқиқот ишлари даражаси ва самарадорлиги сезиларли равишда ошди, халқ хўжалиги вазифаларининг, фан-техника тараққиёти масалаларини ҳал этишда илм-фаннинг ҳиссаси кўпайди. Бизда фан ва техниканинг актуал проблемаларини муваффақиятли равишда ишлаб чиқаётган илмий коллективлар оз эмас. Фанлар академияси экспериментал биология ва физика-техника институтларининг, Тошкент политехника институти, ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институтининг олимлари самарали ишламоқдалар.

Шундай бўлса ҳам умуман ишларнинг аҳволи, илмий техникавий лойиҳаларнинг натижалари, уларни бажариш сифати, жорий этиш механизми ҳозирги замон талабларига мос келмаётганлигини эътироф этиш керак. Тематиканинг актуаллиги, тадқиқотларнинг давомийлиги ва натижадорлиги, жорий этишни ташкил қилиш билан боғлиқ масалалар асло тўлиқ ҳал этилган деб бўлмайди. Республика Фанлар академиясининг, ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлимининг баъзи илмий муассасалари, олий ўқув юртлари ҳамда тармоқ илмий-тадқиқот институтлари кўп йиллар мобайнида етарлича самара билан ишламаяпти.

Шундай илмий муассасалар ҳам борки, улар ҳатто ўзлари қабул қилган планларни ҳам бажармаяптилар. Булар орасида ўнта илмий-тадқиқот институти ва олий ўқув юрти, шу жумладан шоличилик, геология ва геофизика институтлари ва бошқа институтлар бор. Баъзи илмий коллективлар кўп йиллар мобайнида унча актуал бўлмаган айни бир хил проблемалар билан самарасиз шуғулланиб келмоқдалар. Масалан, Ўрта Осиё ўрмон хўжалиги илмий-тадқиқот институтида шундай бўлди. Энергетика ва автоматика институтида ҳам сўнгги вақтларгача аҳвол худди мана шундай эди. Кишини ташвишга соладиган шундай бир ҳол борлигини айтиб ўтиш керак. Масалан, Энергетика ва электрлаштириш министрлиги мазкур муассасанинг фаолияти билан қизиқмади, амалда ундан мутлақо ажралиб қолди. Ҳозир институт кадрлар билан мустаҳкамланди ва биз яқин вақт ичида у ўз ишини қатъиян яхшилаб олади, деб умид қиламиз.

Пахта целлюлозаси химияси ва технологияси илмий-тадқиқот институтининг фаолиятида катта камчиликлар очиб ташланди. Институт кўп йиллар давомида ҳеч қандай самара бермади, ишлар охиригача етказилмади, тадқиқотларнинг самарадорлиги ниҳоятда паст даражада эди.

Республикадаги бир қанча тармоқ институтлари ҳамда лойиҳа-конструкторлик бюроларининг талайгина илмий ва инженер-техник ходимлари етарлича самара билан ишламаяптилар. Ана шу институтларнинг моддий базасидан суст фойдаланилмоқда.

Ўртоқ Л. И. Брежнев энг яхши жаҳон ва Ватан намуналарига мос бўлиб тушиш — иш сифатининг бош мезонидир, деб таърифлади. Ҳолбуки, ўтган йили республика тармоқ институтлари ва лойиҳа-конструкторлик бюролари ишларнинг талайгина ҳажмини паст илмий-техникавий даражада бажардилар: тугалланган барча ишларнинг атиги икки проценти сифатнинг бош мезонига мос келади.

Тугалланган лойиҳаларнинг тематик йўналиши ва сифати устидан кўпинча энг оддий контроллик ҳам қилинмайди. Натижада бажарилган ишлар ярмидан кўпроғининг техникавий даражаси умуман белгиланмаган. Ўзбекистон ипак саноати илмий-тадқиқот институтида 29 та илмий ишдан фақат саккизтасининг техникавий даражаси белгиланган. Озиқ-овқат саноати министрлигининг конструкторлик технология бюросида тугалланган лойиҳалардан биронтаси юзасидан ҳам бундай анализ ўтказилмаган.

Тармоқ илмий коллективларида куч ва маблағларнинг ижодий изланиш истиқболли йўналишларига қайта сафарбар этиш, концентрациялаш муддатлари асоссиз чўзиб юборилмоқда. Мавзуларнинг саёзлиги ва темаларнинг кўплиги, бошланғич бўлинмаларнинг камлиги ҳамон йирик илмий проблемалар ишлаб чиқилишини кечиктирмоқда. Бунинг натижасида республикамизда ихтиролар даражасида бажарилган тадқиқотлар йўл қўйиб бўлмайдиган тарзда оздир.

Демак, ажратилаётган маблағларни дадиллик билан қайта тақсимлаш, биринчи навбатда таклифлари қисқа муддатлар ичида жамоат ишлаб чиқариши самарадорлигини ошириш, уни интенсив ривожланиш йўлига ўтказишни жадаллаштириш имконини берадиган институтлар ҳамда илмий изланишларнинг йўналишларини кўпайтириш ва уларни ресурслар билан таъминлаш керак.

Айни вақтда, КПСС XXVI съезди қарорлари талаб қилаётганидек, актуал бўлмаган ҳамда етарлича юқори илмий-техникавий даражада бажарилмаётган илмий-тадқиқот, тажриба-конструкторлик ва технология ишларини тўхтатиш лозим. Госплан, Фанлар академияси, министрликлар ва идоралар бу ишда дарҳол қаттиқ тартиб ўрнатишлари керак.

Фундаментал ва татбиқий тадқиқотларни тўғри қўшиб олиб бориш фан самарадорлигини ошириш ва фан-техника тараққиётини жадаллаштиришнинг муҳим шартидир. Аммо бу ишда ҳам ҳали кераклича тартиб ҳозирча ўрнатилган эмас. Академия институтлари ҳануз асосан кўпинча практикадан жуда олис бўлган умумназарий масалалар билан шуғулланмоқдалар. Тармоқ институтлари эса назарий жиҳатдан етарлича асосланмаган тор амалий масалалар билан чекланиб қолмоқдалар.

Бу масалада ишларни ғоят пухта ва синчиклаб таҳлил этиш ҳамда фундаментал ва татбиқий тадқиқотларнинг энг мақбул нисбатини қатъиян илмий асосда аниқлаб олиш керак. Буларнинг ҳаммаси илмий тадқиқотларнинг механизмини муайян қайта қуришни тақозо этади.

Даставвал биз тармоқ комплекс илмий-техникавий программаларни ва энг муҳим фан-техника проблемаларини ҳал этишга доир программаларни яна ҳам кенгроқ жорий этишимиз зарур.

Ҳозирги вақтда республика олимлари ана шундай 19 та регионал ва 50 тадан кўпроқ Иттифоқ программаларини рўёбга чиқаришда қатнашмоқдалар. Аммо мана шу ғоят муҳим ишда фойдаланилмаётган резервлар ҳали кўп.

Кўпгина, ҳатто йирик илмий-тадқиқот институтлари фаолиятнинг мана шу жуда самарали формасидан ҳали ҳам фойдаланмаяптилар. Масалан, республика Фанлар академияси физиология, ботаника ва математика институтлари йирик тармоқ программалари бўйича, тадқиқотлар ва лойиҳа ишларини мутлақо олиб бормаяптилар. Шундай программалар планга киритилган институтларда эса уларнинг устунлигига ҳамиша ҳам риоя этилаётгани йўқ, бу программалар ўз вақтида ва сифатли бажарилиши учун етарлича куч ва маблағлар сарфланмаяпти.

Планлаштиришнинг программа — тармоқ методи илмий-тадқиқотлар самарадорлигини ошириш ва уларнинг натижаларини халқ хўжалигига жорий этишни жадаллаштиришнинг қудратли воситаси бўла олиши мумкинлиги ва шундай бўлиб қолиши кераклиги муносабати билан Госплан, министрликлар ва идоралар беш йиллик ва йиллик планларни ишлаб чиқиш чоғида уларни таъминлаш учун молиявий ва моддий-техникавий ресурслар биринчи навбатда ажратиб берилишини кўзда тутишлари зарур.

Шу билан бирга айрим олимлар ёки илмий коллективлар программа-тармоқ методида мода бўлиб қолган усул сифатидагина фойдаланишларига ва халқ хўжалиги учун муҳим бўлган конкрет пировард натижаларга эришиш юзасидан конкрет мажбуриятлар билан мустаҳкамланмаслигига йўл қўйиш мумкин эмас.

Халқ хўжалигини фан-техника тараққиёти асосида ривожлантирайлик

Ўртоқлар! Республиканинг қудратли ишлаб чиқариш ва илмий потенциали, партия ва хўжалик қурилиши тажрибаси узоқ муддатли, чинакам улуғвор социал-иқтисодий вазифаларни ҳал этиш учун объектив негиз тайёрлади.

Ижтимоий ишлаб чиқаришни ривожлантиришнинг яқин истиқболга мўлжалланган конкрет марралари белгиланди. Ялпи ижтимоий маҳсулот, миллий даромад кескин ортади, машинасозлик ва металл ишлаш, химия ва нефть химияси саноати маҳсулотлари, халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш анча кўпайтирилади. КПСС Марказий Комитети май Пленумининг қарорларига мувофиқ, СССРнинг Озиқ-овқат программасини амалга ошира бориш жараёнида қишлоқ хўжалиги ва бутун аграр-саноат комплексида ҳақиқатан ҳам гигант ишлар ҳажмини бажариш кераклигини қайд этиб ўтган эдим.

Шу қадар масъулиятли, кенг кўламли ва мураккаб вазифаларни ҳал этмоқ учун фан-техника тараққиётини ташкил этиш ва бошқариш соҳасидаги бутун ишимизни тубдан яхшилаш талаб этилади. Республикада қисқа муддатлар ичида шундай шарт-шароитларни таъминлаш ҳаётий зарурки, бунда илм-фан амалда ва ҳамма жойда ҳар қандай ишлаб чиқаришнинг ажралмас таркибий қисми бўлиб қолсин. Илмий ишлаб чиқариш ва ўқув-илмий-ишлаб чиқариш бирлашмалари фан билан ишлаб чиқаришни ташкилий қўшиб олиб боришнинг энг амалий ва синалган формаларидан биридир.

Ҳозирги вақтда республикада илмий тадқиқотлардан бошлаб, уларни амалда жорий этишгача бўлган бутун ишлар циклини батамом ўзлаштириб олган саккизта илмий ишлаб чиқариш бирлашмалари ишлаб турибди. Биз ана шундай бирлашмаларни дадилроқ ташкил этишимиз керак. Республика Госплани, Фанлар академияси, ВАСХНИЛнинг Ўрта Осиё бўлими, министрликлар ва идоралар бу масалани қисқа муддатларда ўрганиб чиқиб, шу беш йилликда ва то 1990 йилгача бўлган даврда республикада илмий ишлаб чиқариш ва ўқув-илмий-ишлаб чиқариш бирлашмалари тармоғини ривожлантириш тўғрисидаги асосли ҳамда реал таклифларни киритишлари керак.

Фан билан ишлаб чиқаришнинг ўзаро ҳаракати механизмида хўжалик шартномаларига асосланган муносабатларни янада ривожлантириш ва такомиллаштириш муҳим ўринни эгаллайди. Бунда биз муайян силжишга эришдик: Шартномаларга мувофиқ олинаётган маблағлар ҳисобига илмий муассасаларга қилинадиган харажатларнинг салмоғи ошди, министрликлар ва идораларнинг шу мақсадларга ажратаётган маблағлари кўпайди. Масалан, Пахта тозалаш саноати министрлиги тармоқда фан-техника тараққиётини янада ривожлантиришга доир барча ишларни хўжалик шартномалари асосида бажармоқда. Бу ерда ўнинчи беш йилликнинг ўзидагина иқтисодий самара харажатлардан салкам икки баравар ошиб кетди.

Аммо республикамизда шундай идоралар ҳам борки, уларда хўжалик шартномалари асосидаги ишларга сарфланган ҳар бир сўмдан олинаётган самара ниҳоятда оздир. Яна шуниси кишини ғазаблантирадики, бундай оқибатлар учун буюртмачи ҳам, ижрочи ҳам ҳеч қандай моддий жавобгар эмас, партия комитетлари эса халқ маблағларини талон-тарож қилганлиги учун айбдорларни жавобгарликка тортмаяптилар. Министрликлар ва идоралар жуда юксак техникавий-иқтисодий ёки социал самарани таъминлаши мумкин бўлган илм-фан ютуқларини ўзлаштиришни ишлаб чиқаришни ривожлантириш планларига киритишдан ҳар қандай баҳоналар билан бош тортиш фактлари ҳали тез-тез учраб туради, чунки бу талайгина куч-ғайратни талаб этади. Шунинг учун ҳам улар фан ва техникага оид планларга аҳамияти кам, лекин осонликча амалга ошириладиган кўпдан-кўп тадбирларни киритишни афзал биладилар, бундай тадбирларнинг бажарилганлиги тўғрисида ҳисобот бериш ҳам қийин эмас.

Қуйидаги ғалати манзарани шу билан изоҳлаш мумкин эмасмикин? Министрлик янги техникани ишлаб чиқиб, жорий этиш планига эга бўлиб, уни барча кўрсаткичлар бўйича бажариб келмоқда. Меҳнат унумдорлиги эса ўсмаяпти, маҳсулот бирлигига материал ва энергия ресурслари сарфлаш камаймаяпти, қўл меҳнати улуши юксаклигича қолмоқда. Ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг сифат даражаси амалда ошмаяпти, фонд самарадорлиги кўпаймаяпти. Бу фан-техника тараққиётини назар-писанд қилмасликдан бошқа нарса эмас.

Республикамизда янги техникага доир планларни мунтазам равишда бажармаётган, қимматли машина-ускуналардан ниҳоятда қониқарсиз фойдаланаётган министрликлар ҳам бор. Автоматлаштириш ва механизациялаштириш воситалари, чиқитсиз технология республика Гўшт ва сут саноати министрлигининг корхоналарида ишлаб чиқаришга суст жорий этилмоқда. Натижада ҳар йили талайгина миқдордаги қимматли хом ашё — сут зардоби исроф бўлмоқда.

Энергетика ва электрлаштириш министрлигида электр станцияларнинг ўтхоналарида ёқилғининг ёниш режимини тадқиқ этиш борасидаги ишлар суст йўлга қўйилган бўлиб, бунинг оқибатида ёқилғининг ҳисобдаги ва амалдаги сарфи ўртасида тафовут қисқармаяпти.

Мана шу ва бошқа фактлар министрликлар ҳамда идораларнинг фан ва янги техникага оид планларини тегишли профилларнинг олимлари ва мутахассисларини кенг жалб этиб, яна ҳам пухта ва талабчанлик билан қайта кўриб чиқиш ғоят зарур бўлиб қолганлигидан далолат беради.

Республика Госплани фан-техника тараққиётини яна ҳам қатъий ва конкрет равишда планлаштириши керак. У министрликлар, муассасалар ва идораларга нисбатан энг юксак талабларни қўйиши лозим.

Илмий тадқиқотлар, олий мактаб ва ишлаб чиқариш ташкилотлари ўртасидаги хўжалик шартномаларига асосланган муносабатларни бундан буён ҳам кенгайтириш ва такомиллаштириш, бу муносабатларни узоқ муддатли негизга тобора кўпроқ ўтказа бориш керакки, бунда тематиканинг ҳамда бажарилаётган ишларнинг сифати анча яхшиланиши мумкин. Ишлаб чиқаришнинг илм-фанга буюртмалари ҳажмини, иккинчи томондан эса илм-фаннинг ишлаб чиқаришга таклифлари ҳажмини ошириш муҳимдир. Тармоқ ва идоралараро илмий-тадқиқот лабораториялари бу ишда истиқболли ташкилий форма бўлиб қолиши мумкин.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан республика ҳукумати шуни ҳисобга олиб, 36 та тармоқ илмий-тадқиқот лабораториясини тузиш тўғрисида қарор қабул қилган эдилар. Аммо шундай лабораторияларни ташкил этиш, Қишлоқ хўжалиги, Энергетика ва электрлаштириш министрликлари, «Узбекгидрогеология», «Узбекгазпром» ва «Союзмашхлопководство» бирлашмаларида асоссиз равишда чўзиб юборилди.

Биз истиқболли лойиҳаларни ўзлаштиришда йўл қўйиб бўлмайдиган сусткашлик фактларига дуч келмоқдамиз. Бу халқ хўжалиги манфаатларига зид бўлиб, фан-техника тараққиётини тўхтатиб қўйди. Республикада жорий этилиши лозим бўлган ва жуда юксак илмий-техникавий даражада бажарилган кўп миқдордаги лойиҳалар тўпланган ва ҳамон тўпланмоқда. Аммо вақт ўтиб кетмоқда ва уларнинг кўпи жорий этилмасданоқ маънавий жиҳатдан эскириб қолишга улгурди.

Илмий тадқиқотларнинг самарадорлиги ва улардан амалда фойдаланиш кўп жиҳатдан илмий-техника ахборотининг моҳирлик билан йўлга қўйилишига боғлиқдир. Аммо, маълумки, ишлаб чиқариш бўлимларига ҳам, янги техника бўлимларига ҳам, ва ниҳоят, ҳатто фан-техника ахбороти махсус бўлимларига ҳам эга бўлган бизнинг кўпгина тармоқ министрликларимиз ва идораларимиз, корхоналаримиз ва ташкилотларимиз илмий институтлар ва лабораториялардан икки-уч қадам нарида бўлишларига қарамай, ўзларига бирон-бир янгиликни келтириб беришларини кутиб турадилар. Бунда улар ҳали бу янгиликни олиш ёки олмасликни ўйлаб кўрадилар, ҳолбуки, унинг самарадорлиги шундоққина кўриниб турган бўлади.

Ўйлайманки, янги, илғор илм-фан ютуқларига бундай ёндашувга ортиқ тоқат қилиш мумкин эмас. Партия комитетлари, хўжаликлар раҳбарлари бугунги кунда олимлар ўз тармоғида ёки у билан туташ жойда нима қилаётганликларини аниқ билишлари зарур.

Фан-техника тараққиётини жадаллаштириш вазифасини ҳал этиш чоғида илғор тажриба олимлар ва мутахассисларга ўз вақтида етказилиши, энг яхши ютуқлардан фойдаланишда, замонавий машиналар ва технологияни яратишда уларга ёрдам бериш тўғрисида доимо ғамхўрлик қилиш керак. Бу масалаларда республика Госплани фан-техника ахбороти ва техникавий-иқтисодий тадқиқотлар институти янгиликлардан фойдаланиш эҳтимолининг аниқ адресини ва кўламларини билдира олиши учун шу институтнинг ролини анча ошириши лозим. В. И. Ленин айтганидек, шу хилдаги ахборотнинг тор илмий журналларда қолиб кетишига йўл қўйиш мумкин эмас, бонг уриш, амалиётчиларга мурожаат этиш керак.

Қўйилган умумий масалада айтилган жамики гаплардан келиб чиқадиган вазифа равшан: биз республикада қисқа муддатлар ичида фан-техника тараққиётини бошқаришнинг шундай механизмини вужудга келтиришимиз зарурки, бундай механизм ундаги барча бўғинларнинг ўзаро боғлиқ ҳолда баббаравар ва оператив равишда баҳамжиҳат ҳаракат қилишини таъминлайдиган бўлсин.

Шуни айтиш керакки, кейинги вақтларда СССР Фан ва техника давлат комитетининг ташаббуси билан ва унинг раҳбарлигида мамлакатда фан билан ишлаб чиқаришни интеграциялашнинг янги илғор формалари ишлаб чиқилиб, муваффақиятли суратда жорий этилмоқда.

Ишлаб чиқариш учун энг зарур бўлган темаларга бириктирилган тармоқлараро илмий марказларни, комплекс бўлимларни, олимлар ва мутахассислар бригадаларини тузиш эътиборга лойиқдир. Бу ҳол идоравий тўсиқларни бартараф этиш, ҳамманинг манфаатини бир нарсага — жадал ишлаб чиқиш ва жорий этишга бўйсундириш имконини беради.

Фан билан ишлаб чиқаришни интеграциялашнинг шундай формасидан жуда сезиларли наф кўриш мумкин. Фан-техника тараққиётини жадаллаштириш манфаатлари инженер зиёлилар ва илғор ишчилар — ихтирочилар ва рационализаторларнинг ғоят улкан ижодий кучи катта фан билан ажралган ҳолда иш кўришини эмас, балки у билан ягона ҳаракат программаси орқали боғланган бўлишини ҳам талаб этади.

(Охири тўртинчи бетда).

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ VII ПЛЕНУМИ

Ўртоқ Ш. Р. РАШИДОВ докладининг охири

Илм-фанни ривожлантириш тўғрисида доимий ғамхўрлик — партия ишининг муҳим соҳаси

(Боши учинчи бетда).

Ўртоқлар! Ишга сиёсий ёндашув, кадрларимизнинг ишчанлиги ва новаторлиги, омманинг ташаббускорлигини ошириш, коммунистларнинг авангардлик ролини таъминлаш бугунги кунда мана шуларнинг ҳаммаси фан-техника тараққиётини жадаллаштиришнинг асосий шартларидир.

Партия ташкилотчилик ва сиёсий ишнинг барча формалари ҳамда воситаларини ҳамиша ишлаб чиқаришнинг илмий ва техникавий даражасини оширишга йўллаб келмоқда. Кейинги вақтларда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика ҳукумати КПССнинг шу соҳадаги сиёсатини рўёбга чиқаришга қаратилган бир қанча қўшимча тадбирларни кўрдилар.

Партия комитетлари илмий муассасаларнинг ишини анализ қилмоқдалар, уни такомиллаштириш йўлларини белгилаб бермоқдалар. Олимларнинг партия комитетлари раҳбарлари билан алоқалари, мулоқотлари тобора кенг ривожланиб бормоқда. Одатда бундай алоқалар амалий характерда бўлиб, кўпгина жорий ва перспектив вазифаларни илмий асосда ҳал этиш имконини беради.

Ана шундай алоқалар натижасида илмий тадқиқотларни мувофиқлаштириш учун Тошкент илмий маркази ташкил этилди. Самарқанд илмий маркази ҳам ташкил этилмоқда. Қашқадарё территориал ишлаб чиқариш комплексини шакллантиришга доир позициялар, Амударёнинг қуйи этакларида ишлаб чиқарувчи кучларни ривожлантиришнинг асосий йўналишлари белгиланди. Шундай қилиб, партия комитетлари фан-техника тараққиёти масалалари билан конкрет равишда, ишчанлик билан, расмиятчиликсиз ва қоғозбозлик қилмай шуғулланаётган жойларда жорий вазифалар ҳам, перспектив вазифалар ҳам муваффақиятли ҳал этилмоқда.

Шу сабабли ушбу пленум қатнашчиларининг эътиборини фан билан ишлаб чиқаришни интеграциялашни таъминлаш, бу ишда коммунистларнинг авангардлик ролини ва меҳнаткашларнинг ижодий активлигини ошириш юзасидан партия ташкилотларининг ишини такомиллаштириш соҳасида бир қанча етилган вазифаларга алоҳида жалб этишни истардик.

Республикада партия ва совет аппаратларининг, министрликлар ва идораларнинг, ишлаб чиқариш бирлашмаларининг амалда барча даражаларида фан-техника тараққиётига раҳбарлик қилувчи ва ташкил этувчи махсус бўлинмалар тузилган. Бу катта куч. Лекин шуни дангал айтиш керакки, бу кучнинг самараси ҳозирча мавжуд имкониятларга ҳам, замонавий талабларга ҳам мос келмаяпти.

Мазкур пленумга тайёргарликнинг бориши республикадаги партия, совет органлари, министрликлар ва идораларнинг барчаси ҳам фан-техника тараққиётини жадаллаштириш масалалари билан етарлича шуғулланмаётганликлари н и кўрсатди.

Айрим область, шаҳар ва район партия комитетлари штатсиз фан бўлимларини ташкил этиш ишига расмиятчилик билан муносабатда бўлдилар. Баъзи жойларда фан ва техникани ташкил этиш ҳамда уларнинг ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этишдан иборат конкрет, жонли ишни бажариш ўрнига ҳар хил кенгашлар, конференциялар ва семинарлар ўтказиш билан банд бўлишмоқда.

Ҳар қандай катта ва мураккаб иш маъмуриятчиликка, бирор кимсанинг хоҳиш-иродасига биноан қабул қилинадиган қарорларга тоқат қилмайди. Илм-фан эса айниқса тоқат қилмайди. Шу боисдан партия органларидан фан-техника тараққиёти масалаларига ниҳоятда эътибор билан ғоят аниқ ёндашув талаб этилади. Фан ва техника масалалари билан шуғулланаётган ташкилотлар ҳамда муассасаларнинг ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олиш зарур. Айни вақтда академия ва олий мактаб фани тармоқ институтлари, конструкторлик бюролари ва ишлаб чиқаришнинг куч-ғайратларини бирлаштириши лозим.

Партиявий раҳбарлик санъати фан-техника тараққиёти ҳар бир бўғинининг хусусиятларини, унда қатнашувчилар меҳнатига баҳо бериш мезонларининг тафовутини тушунишда ва айни вақтда уларнинг чамбарчас интеграциясини, аниқ-пухта ўзаро ҳаракатини ва пировард натижалар учун биргаликдаги юксак масъулиятини таъминлай билишдадир.

Тошкентнинг Куйбишев, Фрунзе ва Ҳамза район партия комитетлари бу йўналишда ибратли иш тажрибасини орттирдилар. Бунда бир қолипдаги ишнинг бўлиши мумкин эмас, албатта, лекин энг яхши тажрибани эътибор бериб ўрганиш ва ундан кенг фойдаланиш керак. Район, шаҳар ёки область кўламида фан-техника тараққиётини бошқариш борасидаги ташкилотчилик ва мувофиқлаштирувчи вазифасини тегишли партия комитетлари амалга оширишлари лозим.

Фан-техника тараққиётига раҳбарликни такомиллаштириш партия ишини муайян тарзда ташкилий жиҳатдан қайта қуришни талаб этади. Илмий ишлаб чиқариш бирлашмалари ривожлантирилаётган шароитларда бу нарса айниқса муҳимдир. Бу ишда бирлашмалар партия ташкилотлари секретарларининг кенгашларидан, директорларнинг кенгашларидан, партия комитетлари ва партия бюроларининг қўшма мажлисларидан, умумий партия йиғилишларидан, партия-хўжалик активларининг ишидан ва ҳаёт синовидан ўтган бошқа самарали формалардан кенгроқ фойдаланиш муҳим.

Илмий муассасаларнинг бошланғич партия ташкилотлари ўзининг маъмурият фаолиятини контроллик қилиш ҳуқуқидан тўла даражада фойдаланишлари ва шу асосда тадқиқотларнинг илмий даражаси оширилишига ҳамда уларнинг халқ хўжалигига тезроқ жорий этилишига эришишлари лозим. Бу ишда халқ контроли группалари ҳам ўз фаолиятини активлаштириши керак.

Халқ депутатлари Советлари, касаба союзлари, комсомол фан-техника тараққиётини жадал ривожлантиришга ўз ҳиссасини қўшишлари лозим. Олимлар, инженер-техник ходимлар, ишчилар ва хизматчиларнинг самарали меҳнат қилишлари учун барча зарур шарт-шароитларни вужудга келтириш уларнинг бурчидир.

Матбуотимиз, радио ва телевидениемизнинг активлигини анча ошириш зарур. Улар фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, фан ва техника ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этиш билан боғлиқ ишларни мунтазам суръатда ёритиб боришлари керак. Илғорлар тажрибасини оператив равишда ва чуқур умумлаштириш ҳамда оммалаштириш борасида уларнинг ишларини, айниқса кучайтириш керак.

Фан-техника тараққиётини жадаллаштириш вазифаларини муваффақиятли ҳал этиш кадрларимизнинг иқтисодий билимларини, даставвал фан ва техника тараққиётини бошқариш ҳамда ташкил этиш соҳасидаги билимларини янада яхшилашга ҳам боғлиқдир. Партия ташкилотлари иқтисодий таълимни муттасил такомиллаштириб боришлари лозим. Бунда «Билим» жамияти, ихтирочилар ва рационализаторлар Бутуниттифоқ жамияти ва фан-техника жамиятининг республика бўлинмалари учун, Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкаси учун фаолият майдони чексиз, деса бўлади.

Ўртоқлар! Ҳозирги шароитларда илмий кадрларни тайёрлаш, танлаш ва жой-жойига қўйиш системасини яхшилаш масалалари алоҳида аҳамият касб этмоқда. Бизнинг партиямиз улуғ Ленин васиятларига амал қилиб, олимлар тўғрисида, самарали ижодий меҳнат қилишлари учун уларга барча зарур шарт-шароитларни яратиб бериш ҳақида ҳамиша ғамхўрлик қилиб келмоқда.

Фан йўли машаққатли йўлдир. Тинимсиз ижодий меҳнат билим чўққиларига кўтарилиш негизидир. Олим даставвал, фанга астойдил берилган, у билан шуғулланиш имкониятини ўзи учун бахт, деб биладиган инсондир.

Совет олими — партиянинг актив жангчиси, марксизм-ленинизм ғояларининг эҳтиросли пропагандисти, актив жамоат арбобидир. Жамият тараққиёти, халқ хўжалиги барча бўғинларидаги иш самарадорлиги ва сифати совет олими меҳнатининг сифатига, унинг ғоявий эътиқоди ва маънавий чиниқишига кўп жиҳатдан боғлиқдир. Партия ташкилотлари ҳар бир илмий коллективда ана шундай фазилатларни тарбиялашга кўмаклашадиган, маънавий иқлими қулай бўлган муҳитни, топширилган иш учун масъулиятни юксак даражада ҳис этиш муҳитини вужудга келтиришлари лозим.

Область, шаҳар ва район партия комитетлари илмий коллективлардаги маънавий муҳитнинг ҳолатини, тадқиқотчи олимларнинг ахлоқий қиёфасини доимо диққат марказида тутишлари керак. Бу масалани ҳал этишда илмий-тадқиқот институтлари бошланғич партия ташкилотларининг роли, айниқса катта. Улар коллективларни ўртага қўйилган вазифаларни ҳал этишга сафарбар қилишлари ва жипслаштиришлари, илмий-техникавий зиёлилар ўртасида ташкилотчилик ва сиёсий ишнинг таъсирчанлигини оширишга эришишлари, ҳар бир илмий ходимни юксак гражданлик руҳида ғоявий ва маънавий фазилатларга эга қилиб тарбиялашлари лозим.

Кадрлар тайёрлашни яхшилаш соҳасида ҳали кўп иш қилиниши керак. Илмий ходимларнинг, фан докторлари ва кандидатларининг умумий сони анча кўпайган бўлишига қарамай, кўпгина тармоқлар шу пайтгача юқори малакали мутахассислар билан таъминланган эмас. Физика-математика ва техника фанлари докторлари ҳамда кандидатларининг салмоғи ҳали ҳам кам.

Ёш мутахассисларни СССР Фанлар академиясининг илмий муассасаларидаги аниқ ихтисос аспирантурасига ва стажировкага юбориш имкониятларидан тўла-тўкис фойдаланилмаяпти. Аспирантуранинг иши ва аспирантларга раҳбарлик қилиш масалаларига етарли эътибор берилмаяпти. Олий ўқув юртларини ўртача баҳолар билан тамомлаган кишилар аспирантурага қабул этилаётганини нормал бир ҳол деб бўладими ахир? Вазифа илмий кадрлар тайёрлаш ишини анча яхшилашдан, бу ишни давлат нуқтаи назаридан, илм-фанни янада ривожлантириш ва унинг фан-техника тараққиёти юксак суръатларини таъминлашдаги, ишлаб чиқаришни интенсивлаш резервларини сафарбар қилишдаги ролини кучайтириш манфаатларини кўзлаб олиб боришдан иборат.

Бошқа ҳар қандай соҳадан ҳам кўра илм-фанда шахсий намунанинг аҳамияти катта. Илм-фан ташкилотчиларининг ижодий ва маънавий қиёфаси пировард натижаларга кўп жиҳатдан таъсир қилади. Шу сабабли илмий муассасалар раҳбарларининг масъулияти ғоят зўр.

Илмий муассасаларнинг раҳбарларига ва улардаги партия ташкилотларининг секретарларига юксак ишонч билдирилган. Афсуски, уларнинг ҳаммалари ҳам қатъият ва принципиаллик кўрсатмоқда, деб бўлмайди. Шу муносабат билан В. И. Лениннинг коммунист раҳбар қандай бўлиши лозимлиги тўғрисидаги кўрсатмасини эслатиб ўтмоқчиман. «Коммунист раҳбар, — деган эди у, — ўзига **кўп,** тобора кўпроқ ёрдамчилар **топиши** билан..., у ишда уларга ёрдам бера олиши, уларни юқори кўтара олиши, **уларнинг** тажрибасини кўрсатиши ва эътиборга олиши билан, фақат шу билан ўзининг раҳбарлик қилиш ҳуқуқини исботлаши керак».

В. И. Ленин бу масалани мана шу тарзда қўйган эди, ҳозир Ленин партияси ҳам бу масалани шу тарзда қўймоқда!

Бир қанча область ва шаҳар партия комитетлари, республика халқ контроли комитети кейинги вақтларда айрим илмий-тадқиқот институтлари ва олий ўқув юртларининг ишини кўриб чиқдилар. Баъзи ношуд раҳбарларга нисбатан зарур чоралар кўрилди.

Барча илмий кадрларни ўз ишига виждонан муносабатда бўлиш, партияга, халққа садоқат, узлуксиз ижодий изланиш, фан-техника тараққиётини жадаллаштириш учун юксак шахсий масъулият руҳида тарбиялаш — партия комитетларининг ва бошланғич партия ташкилотларининг энг муҳим вазифасидир. Шу билан бирга фан ва техниканинг сўнгги ютуқларидан халқ хўжалигида фойдаланиш учун хўжалик раҳбарлари билан мутахассисларнинг масъулиятини ҳар томонлама ошириш зарур.

Республика партия ташкилотининг вазифаси камчиликларни тугатишдан, фан-техника тараққиётини жадаллаштириш соҳасидаги ишни КПСС XXVI съезди, совет жамияти ривожининг ҳозирги босқичи талаблари даражасига кўтаришдан иборат.

* * *

Ўртоқлар! Биз жўшқин социал-иқтисодий, сиёсий ва илмий-техникавий ўзгартишлар даврида яшаб турибмиз. Ҳали ҳеч қачон вақтнинг ўтиш суръати шу қадар тезлашмаган эди, ҳеч қачон жамиятимиз олдида билимдонлик билан оператив ҳал этилиши лозим бўлган шу қадар мураккаб ва кенг миқёсли бунёдкорлик вазифалари пайдо бўлиб турмаган эди. Ҳозир империализм бизга нисбатан турли-туман жазо чораларини эълон қилаётган, бойкотлар ўтказаётган, илмий-техникавий алоқаларни чеклаб қўяётган шароитда фан ва техниканинг муттасил ривожланиши, айниқса муҳимдир. Шу сабабли биз бутун етук социализмнинг имкониятлари ва афзалликларидан тўла-тўкис фойдаланишимиз, Ватанимизнинг иқтисодий потенциалини ва мудофаа қобилиятини янада ривожлантириш манфаатларини кўзлаб, фан ва техниканинг узлуксиз тараққий этишини таъминлашимиз керак.

Республика коммунистлари, олимлари ва инженер-техник ходимлари, барча меҳнаткашлари мамлакатимиздаги коммунистик қурилишнинг улуғвор программасини муваффақиятли равишда амалга ошириш учун ўзларининг бутун кучлари, билимлари ва ғайратларини ишга соладилар, деб КПСС ленинчи Марказий Комитетини, унинг Сиёсий бюросини, шахсан Леонид Ильич Брежневни ишонтиришга ижозат этгайсизлар.

(Ўртоқ Ш. Р. Рашидов доклади зўр эътибор билан тингланди ва қарсаклар билан қайта-қайта бўлиниб турди).

РЕСПУБЛИКА МАТБУОТИ

МАРКАЗИ ХАБАР ҚИЛАДИ

ТЕРИМДА ТОШКЕНТ ТЕХНОЛОГИЯСИНИ КЕНГ ҚЎЛЛАНАЙЛИК

УЗБЕКИСТОН ПАХТАКОРЛАРИ ИККИНЧИ МИЛЛИОН ТОННА ҲИСОБИГА ХОМ АШЁ ТОПШИРА БОШЛАДИЛАР. ҚАБУЛ ПУНКТЛАРИГА БИР КУНДА 114.202 ТОННА, ШУ ЖУМЛАДАН 6.256 ТОННА ИНГИЧКА ТОЛАЛИ ПАХТА ТОПШИРИЛДИ. АНА ШУ ҲОСИЛНИНГ 39.183 ТОННАСИ МАШИНАЛАР ЁРДАМИДА ТЕРИБ ОЛИНДИ.

Пойтахт области механизаторлари Тошкент технологиясининг афзалликларини яна бир бор намойиш этишмоқда. **Бу ерда кунлик ўсиш йиллик планга нисбатан 4 процентдан ошди. Область бўйича бир кеча-кундузда 17.286 тонна хом ашё териб олинди. Ана шунинг асосий қисми — 14.307 тоннаси агрегатлар бункеридан бўшатилди.**

МАВСУМ ПЕШҚАДАМЛАРИ — ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ МЕХАНИЗАТОРЛАРИДАН ЎРНАК ОЛИНГ!

Куз об-ҳавоси йиғим-теримни тобора мураккаблаштиряпти. Бир қатор областларда одатдагидан анча барвақт ёғингарчиликлар бўлиб ўтди.

Табиат қийинчиликларига юксак уюшқоқлигимизни, ғайрат ва маҳоратимизни қарши қўяйлик. Терим суръати ва сифатини мунтазам ошира борайлик!

Тошкент

16 сентябрь куни Бўка райони меҳнаткашлари йиллик планнинг 6 проценти миқдорида пахта тайёрлашга эришдилар. Район хўжаликларида 400 пахта териш машинаси ишлатилди ва уларнинг ҳар бири билан 8 тоннадан пахта териб олинди.

Йиғим-теримда **Фрунзе номли колхоз меҳнаткашлари юқори суръатга эришдилар. Бу ерда бир кунда йиллик планнинг қарийб 9 проценти миқдорида пахта тайёрланди. «Коммунизм», «Октябрь 40 йиллиги»,** Тимирязев номли колхозларда кунлик ўсиш 7—8 процентни ташкил этмоқда.

Бекобод районидаги Ленин номли колхозининг **Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Абдубашар Усмонов бошлиқ бригадаси деҳқонлари кунлик ўсишни 14,5 процентгача етказдилар.** Бригада механизаторлари **Мамат Бекмуродов ва Суюнбой Турсуновларнинг ҳар бири кунига 15 тоннадан дурдона теришмоқда.**

Бухоро

Ғиждувон райони механизаторлари терим суръатини тобора оширмоқдалар. **Ўтган куни район далаларида 133 пахта териш машинаси ишлатилди. Ҳар бир агрегат бункеридан ўртача 4,7 тоннадан пахта бўшатилди. Энгельс номли колхозда бу кўрсаткич 9,5 тоннани ташкил этди.**

Шу райондаги «Коммунизм» колхозининг **Мухтор Орипов бошлиқ бригадаси аъзолари ингичка толали пахта теримида юқори кўрсаткичларга эришмоқдалар.** Ўтган куни бригадада йиллик планнинг 11 проценти миқдорида ипак пахта тайёрланди.

Сурхондарё

Ҳозир область пахтазорларида 1300 дан зиёд «зангори кема» жавлон урмоқда. Ленин йўли районида агрегатларнинг энг юқори иш унумига эришилаётир.

Дала гвардиячилари мусобақасида Қумқўрғон районидаги «Комсомол 30 йиллиги» совхози **механизатори Жаббор Яллаев пешқадамликни қўлга киритди.** У бир сменада агрегат бункеридан 12 тонна хом ашё бўшатди.

Қўл теримида Шўрчи районидаги Жданов номли колхоз теримчиси **Каромат Мардонова барчадан ўзмоқда. У ўтган куни хирмонга 310 килограмм сифатли пахта тўкди.**

Хоразм

Ёғингарчилик бўлишига қарамай ўтган куни область далаларида 900 дан зиёд пахта териш машинаси ишлатилди. Ҳар бир машинанинг кунлик ўртача иш унуми 4 тоннадан кўпроқни ташкил этди. Бу кўрсаткич Боғот районида 6.7 тоннани, Хива районида 6.3 тоннани, Гурлан районида эса 6 тоннани ташкил этди.

Қашқадарё

Суюн Эсонов бошлиқ бригада заршуносларни Нишон районидаги Усмон Юсупов номли совхоз-техникумда биринчи бўлиб пахта тайёрлаш йиллик планини бажарди. 45 гектар қўриқ ернинг ҳар гектаридан 28 центнердан ҳосил кўтарилди. Ҳосилнинг ҳаммаси машиналар ёрдамида териб олинди. Коллектив ҳосилдорликни 45 центнерга етказиш мажбуриятини қабул қилди. Шу хўжаликдаги **Оғабой Ҳайдаров бошлиқ бригада азаматлари ҳам йиллик маррага етиб келдилар.** Бу ерда гектаридан 25 центнердан ҳосил олинди.

Сирдарё

Ўтган куни Ворошилов райони пахтазорларида терим-транспорт отрядларига бирлашган 195 терим агрегати ишлатилди. Ҳар бир машинанинг ўртача иш унуми 6 тоннани ташкил этди. Шу куни Карл Маркс номли колхоз механизатори **Ширин Шаропов барчага ўрнак бўлди. У ўз агрегати бункеридан 21 тонна сифатли хом ашё бўшатди.** Унинг мусобақадоши Абдували Абдуллаев эса 17 тонна пахта терди.

Самарқанд

Нарпай районидаги Ислом шоир номли совхоз механизатори, **СССР Олий Совети депутати Усмон Мамадиёров теримнинг биринчи кунидаёқ фидокорона меҳнат намунасини кўрсатди. У шу куни терим агрегати бункеридан 8 тонна хом ашё бўшатди. Машҳур механизатор бу йилги мавсумда 700 тонна «оқ олтин» териш мажбуриятини олган.** Бу ўтган йилги кўрсаткичдан 100 тонна кўпдир.

Иштихон районида «Зарбанд» совхозининг Абдурашид Шодиев бошлиқ бригадаси пешқадамлик қилаётир. Бу ерда кунлик ўсиш 12 процентгача етказилмоқда.

ҚҚАССР

Автоном республика механизаторлари мусобақасида ҳар қачонгидек бу йил ҳам Элликқалъа районидаги **«Москва» совхозининг СССР Олий Совети депутати Жамила Бекжонова бошлиқ оилавий звено пешқадамлик қилаётир.** Жамила, унинг турмуш ўртоғи Абдулла ва укаси Эгамберди биргаликда 27 тонна хом ашё тердилар. Уларнинг бир ҳафтада терган пахтаси 170 тоннага етди.

Наманган

Тўрақўрғон районидаги «Ўзбекистон» колхозидан **Йўлдошали Алибоев,** Поп районидаги «Правда» колхозидан **Тўланбой Гайбердиев ва Мамасоли Ҳамидов сингари механик-ҳайдовчилар агрегатлар бункеридан кунига 12—13 тоннадан пахта бўшатмоқдалар.** Механизаторлар мусобақасида Тўрақўрғон районидаги «Ўзбекистон» колхози механизатори **Ҳамиджон Арслонов энг юқори кўрсаткичга эришди. У тўрт кун мобайнида 50 тонна хом ашё терди.**

Андижон

Избоскан районидаги «Ўзбекистон» колхози механик-ҳайдовчиси **Убайдулла Юсупов кунига 15—16 тоннадан пахта тераётир.** Қўл теримида Марҳамат районидаги Свердлов номли колхознинг пешқадам теримчиси **Аломатхон Тоҳирова барчага ўрнак бўлмоқда. У ҳар куни хирмонга 300 килограмм ва ундан ҳам кўпроқ дурдона тўкаётир.**

Жиззах

Жиззах райони меҳнаткашлари сабзавот етиштириш йиллик планини уддаладилар. Қабул пунктларига 8.300 тонна маҳсулот топширилди. Эришилган муваффақиятга «Москва» колхози, «Коммунизм» ва «Партия XXVI съезди» совхозларининг сабзавоткорлари салмоқли ҳисса қўшдилар.

УЛКАН ХИРМОН УЧУН

Республика областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 17 сентябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(планга нисбатан процент ҳисобида).

Биринчи устун — областлар; иккинчи устун — бир кунда тайёрланган пахта; учинчи устун — мавсум бошидан буён; тўртинчи устун — шу жумладан бир кунда машинада терилган пахта; бешинчи устун — мавсум бошидан буён.

Бухоро	2,40	32,05	0,41	1,23
Хоразм	2,66	28,36	1,46	6,82
Сурхондарё	1,90	21,10	1,16	8,72
Навоий	1,61	20,44	0,38	1,40
ҚҚАССР	1,76	19,26	0,84	4,46
Андижон	1,72	17,75	0,06	0,14
Тошкент	4,02	17.70	3,92	14,71
Наманган	1,79	17,60	0,67	1,71
Фарғона	2,07	17,47	0,33	0,78
Қашқадарё	1,80	16,53	1,00	3,98
Самарқанд	1,45	14.22	0,70	1,91
Жиззах	0,86	4,09	0,67	1,39
Сирдарё	0,94	4,00	0,72	1,70
Республика бўйича	1,94	17,84	1,00	3,97
Шу жумладан ингичка толали пахта				
Наманган	3,76	19,94	—	—
Навоий	3,05	18,19	—	—
Сурхондарё	1,92	17,96	1,24	5,14
Бухоро	0,45	14.60	—	—
Қашқадарё	0,93	8,88	—	—
Республика бўйича	1,61	15,04	0,72	2,98

СОҲИБКОРЛАР ЗАФАРИ

КПСС XXVI съезди, Ўзбекистон Компартияси XX съезди ҳамда КПСС Марказий Комитетининг май (1982 йил) Пленуми тарихий қарорларини ҳаётга изчил татбиқ этаётган Тошкент райони соҳибкорлари зафар қучдилар. Давлатга 5700 тонна узум етказиб берилиб, бу борадаги йиллик план муддатидан илгари ошиғи билан бажарилди.

Районнинг бу улкан ютуғига «Ленин йўли», Карл Маркс номли, Навоий номли, Ленин номли, Охунбобоев номли колхозларнинг соҳибкорлари муносиб улуш қўшдилар. Бу хўжаликларда ҳар гектар узумзордан 150—180 центнердан серширa узум олиниб, бу борадаги план 105—125 процент қилиб бажарилди. К. Маркс номли колхоздан М. Миржалилов, Ленин йўли колхозидан М. Норхожиев, Ильич номли колхоздан С. Сайдалимов, Навоий номли колхоздан М. Миртурсунов, Ленин номли колхоздан У. Абдуллаев ўртоқлар бошчилик қилаётган бригадалар алоҳида ибрат кўрсатиб ишлашди. Мазкур бригадаларда ҳар гектар узумзордан 200 центнерга яқин ҳосил олинди.

СССР 60 йиллиги шарафига меҳнат вахтасида туриб ишлаётган район ҳосибкорлари социалистик мусобақани авж олдириб бир йилда икки йиллик план миқдорида узум топширишга, шу билан ўн биринчи беш йилликнинг иккинчи йилини меҳнатда юксак кўрсаткичлар билан нишонлашга аҳд қилдилар.

● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ

● ВОЛЕЙБОЛ
ЯРИМ ФИНАЛГА ЙЎЛЛАНМА

Перуда хотин-қиз командалар ўртасида волейбол бўйича IX жаҳон чемпионатининг ярим группалардаги ўйинлар ниҳоясига етди. Ўз группаларида дастлабки икки ўринни олган командалар ярим финал турнирларида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритдилар.

Маълумки, совет волейболчилари «Г» ярим группасида беллашдилар. Улар Австралия ва Чили командалари билан бўлган баҳсларда ғолиб чиқиб, ўз группаларида биринчи ўринни эгаллади.

Энди волейболчи қизларимиз Куба, АҚШ, Венгрия, Австралия ва Хитой Халқ Республикаси командалари билан финалга йўлланма олиш учун курашишади. Ярим финал учрашувлари бугун бошланиб, 21 сентябрда ниҳоясига етади. Ўз группаларида биринчи ўринни олган командалар 24—25 сентябрь кунларида Лима шаҳрида олтин медаль учун беллашишади.

● ФУТБОЛ
САФАРДА ДУРАНГ

Газетамизнинг ўтган сонида бир неча совет командаси Европа кубоклари учун бўлган дастлабки учрашувларни ўтказганлигини хабар қилган эдик.

Москванинг «Динамо» командаси ҳам дастлабки учрашувни яхши ўтказди, дейиш мумкин. УЕФА кубоги баҳсларида қатнашаётган динамочилар илк беллашувни сафарда ўтказишди. Улар Польшанинг «Шлёнск» клуби меҳмони бўлдилар.

Шуни айтиш керакки, учрашувнинг дастлабки минутлари динамочилар учун қувончли бўлмади. Улар биринчи бўлимнинг бошидаёқ ўз дарвозаларидан иккита тўп ўтказиб юбордилар. Шундан кейин динамочилар майдонда фаол ҳаракат қилиб, ташаббусни қўлга олдилар ва ҳисобни тенглаштиришга эришдилар. Жавоб тўпларини Ментюков билан Жаводовлар киритишди. Натижада бу учрашув 2:2 ҳисобида дуранг бўлди.

● ШАХМАТ
ЗОНАЛАРАРО ТУРНИРДА

Шу кунларда Ватанимиз пойтахти — Москвада эркаклар ўртасида шахмат бўйича зоналараро турнир давом этмоқда.

Ўтган куни бўлган 7-турда Белявский Тални мағлубиятга учратди. Каспаров Кристиансен устидан ғалаба қозонди. Голландиялик шахматчи ван дер Виль илк ғалабани қўлга киритди. У венгриялик гроссмейстер Сакснни таслим бўлишга мажбур этди. Родригес — Кинтерос ўртасидаги партияда ҳам оқ доналар билан ўйнаган биринчи шахматчининг қўли баланд келди. Гарсиа-Геллер, Георгиу-Велимирович, Андерссон — Мурей ўртасидаги партиялар кечиктирилди.

Редактор И. СУЛАЙМОНОВ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»
«СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Р. — 06558.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700 000, ТОШКЕНТ—Л, ЛЕНИН КЎЧАСИ, 41*

ТЕЛЕФОНЛАР: редактор ўринбосарлари — 33-44-43 32-56-21, 33-54-33, 32-54-42. Масъул секретари — 33-09-93, 32-56-26. Секретариат — 32-54-48, 32-56-25. Партия турмуши бўлими — 32-56-34, 32-56-22. Деҳқончилик бўлими — 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-28. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52, 32-56-39. Таржима бўлимлари — 32-56-37, 32-54-54. Сатира ва юмор бўлими — 32-54-52. Иллюстрация бўлими — 32-56-27, 32-58-83. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Нашриёт диспетчери — 32-78-94. Нашриёт телефон станциясининг навбатчиси — 33-90-50.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босма хонаси. Тошкент шаҳри. Индекс 64543 А—1117. 18